

STAVOVI STUDENATA FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU PREMA SUDJELOVANJU ŽENA U POLITICI

Čagalj, Ana-Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:609599>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ZAVRŠNI RAD

**STAVOVI STUDENATA FILOZOFSKOG FAKULTETA U
SPLITU PREMA SUDJELOVANJU ŽENA U POLITICI**

ANA-MARIJA ČAGALJ

SPLIT, 2024

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU
JEDNOPREDMETNI STUDIJ SOCIOLOGIJE
ZAVRŠNI RAD

STAVOVI STUDENATA FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU
PREMA SUDJELOVANJU ŽENA U POLITICI

Studentica: Ana-Marija Čagalj

Mentorica: izv. prof. dr.sc. Ivanka Buzov

Split, rujan, 2024

Sadržaj

UVOD	2
1. POLOŽAJ ŽENE KROZ POVIJEST – feminizam i politička pitanja	4
2. ZASTUPLJENOST ŽENA U JAVNOM ŽIVOTU I POLITICI	7
2.1. Podaci o sudjelovanju žena u politici.....	7
2.2. Razlozi nedovoljne zastupljenosti žena u politici	8
3. JAVNE POLITIKE U EU I HRVATSKOJ O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA/RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI	12
3.1. Kako žene mijenjaju politiku? Interesi političarki i njihov stil vođenja	15
4. PREGLED ISTRAŽIVANJA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA/ RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI U KONTEKSTU SUDJELOVANJA ŽENA U POLITICI	18
5. METODOLOŠKI I EMPIRIJSKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA	22
6. REZULTATI I RASPRAVA	26
6.1. Rezultati anketnog istraživanja.....	26
6.2. Inferencijalna statistika	29
7. ZAKLJUČAK	34
8. LITERATURA	37
9. METODOLOŠKA I EMPIRIJSKA ARHIVA	40
9.1. Upitnik korišten u istraživanju	40
9.2. Protokol anketnog istraživanja	46
9.3. Tablični i grafički prikazi rezultata	49
SAŽETAK	82
SUMMARY	83
BILJEŠKA O AUTORICI	84

UVOD

Kuća, polje, tvornica ili neko drugo mjesto bez prisutnosti moći oduvijek je smatrano ženskim mjestom. Žene su se uglavnom isključivale sa mjesta gdje se donose najvažnije odluke društva te su sukladno tome često imale lošiju poziciju od ostalih članova društva. Situacija koja je prevladava kroz povijest bila je slična onoj danas bez obzira na kontinent, boju kože, društveno-ekonomski razvoj i kulturne vrijednosti, a promijene koje su trebale promijeniti položaj žene oduvijek su se sporo ostvarivale (Leinert Novosel, 1990: 8-9).

Kada je riječ o ženama kao društvenoj skupini, zanimljivo je da je kroz prošlost pa sve do danas postojao trend raskoraka između udjela u populaciji i sudjelovanja u javnom životu, a posebno u politici. To nam potvrđuju i posljednji podaci popisa stanovništva prema kojima je u Hrvatskoj 51,7% žena i 48,3% muškaraca.¹ U kontekstu ove istraživačke teme, a odnosi se na rezultate posljednjih izborima (17.04.2024. godine) za zastupnike u Hrvatski sabor na izbornim listama je bilo predloženo 42,09% žena i 57,91% muškaraca.² S obzirom na aktualnost i važnost problema političke participacije žena, cilj ovoga završnog rada bio je istražiti stavove studenata prema participaciji žena u politici kao i prema ženama političarkama.

Rad je koncipiran je u skladu s pristupom uobičajenim empirijskim istraživanjima kvantitativne naravi. Prvo poglavlje ovog rada iznosi definicije temeljnih pojmova vezanih za feminističku teoriju. U drugom poglavlju naglasak je na samo sudjelovanje žena u politici U trećem poglavlju raspravlja se o javnim politikama u Europskoj Uniji i Hrvatskoj glede rodne ravnopravnosti i kreiranju javnih politika te se u četvrtom poglavlju iznosi pregled istraživanja o ravnopravnosti spolova/ rodnoj ravnopravnosti u kontekstu sudjelovanja žena u politici. Metodološki aspekti istraživanja koji se odnose na predmet istraživanja, ciljeve istraživanja, korišteni uzorak te postavljene hipoteze nalaze se u petom poglavlju ovog rada, zajedno sa konceptualnim i operacionalnim prikazima. U šestom poglavlju iznosi se deskriptivna i inferencijalna analiza empirijski provedenog anketnog istraživanja, dok sedmo poglavlje donosi zaključna razmatranja u svezi istraživačke teme, odnosno rezultata provedenog istraživanja. U osmom poglavlju naveden je popis literature korištene tijekom izrade i pisanja rada. Deveto

¹ Žene i muškarci u Hrvatskoj 2024. Državni zavod za statistiku, Zagreb

² DIP (2024). Kandidatura – statistički podaci, Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor 17.4.2024.

poglavlje sadrži metodološku i empirijsku arhivu u kojoj su priloženi korišteni upitnik, protokol i svi tablični i grafički prikazi rezultata ovog istraživanja. Na kraju ovog rada nalazi se sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku te bilješke o autorici.

1. POLOŽAJ ŽENE KROZ POVIJEST – feminizam i politička pitanja

Kroz povijest izražena je bila teza o ženskoj nesposobnosti za obavljanje odgovorne društvene i javne djelatnosti iz čega se prirodnim stanjem ljudskog društva smatrala nemogućnost spajanja moći i odlučivanja sa ženama kao njihovim subjektima. Upravljanje i organizacija društvom smatrana je tipično muškom aktivnošću (Leinert Novosel, 1990:12) te su žene u prošlosti bile većinom ignorirane i isključivane iz javnog dijela života (Leinert Novosel, 2007: 86). S vremenom dolazi do određenih promjena u poziciji žena u javnoj sferi, pa je tako postupan ulazak žena u javni život u demokratskim sustavima omogućen je kroz reforme samog sustava, dok je u totalitarnim sustavima ulazak žena omogućen revolucionarnim djelovanjem koje je imalo za cilj osigurati ravnopravnost svima pa i spolovima (Leinert Novosel, 2007: 86).

Definirajući politiku kao strukturirani odnos moći, a rod kao društvenu i statusnu kategorija koja ima političke implikacije, može se govoriti o postojanju rodne politike kao politike odnosa moći gdje jedna grupa ljudi kontrolira drugu (Galić, 2002:227). U borbi protiv hijerarhijskih odnosa između muškaraca i žena u političkoj, odnosnoj javnoj sferi, ključnu ulogu je imao feministički pokret koji je doprinio uključivanju žena u političke i građanske procese, odnosno zahtijevao je uvrštenje žena u politička razmatranja i djelovanja (Šinko, 2015:31).

Feminizam predstavlja jedan složeni pojam te se najčešće definira kao povijesni pokret, društvena teorija, ali i suvremena praksa (Šinko, 2015:22-23). Složenost pojma se vidljiva i u njegovoj različitoj klasifikaciji. Tako se razlikuje historijski (prvi, drugi, treći i četvrti val), ideološki (liberalni, marksistički, radikalni, postmodernistički...) i lokacijski feminizam (francuski, zapadni...). Nadalje, moguće ga je i klasificirati na ontološko-epistemološke debate (feminizam jednakosti, razlike i dekonstrukcijski), odnos prema državi (reformatorski i revolucionarni) i na razdjelnicu teorije i prakse (aktivistički i akademski). Također prisutno je i često izjednačavanje feminizma s militantnošću i željom žena za supremacijom nad muškarcima (Šinko, 2015: 22-23). Sami pojam feminizma u upotrebu ulazi tridesetih godina 19. stoljeća, ali se očituje tek u ostvarenju sufražetskih i emancipacijskih organizacija (Šinko, 2015:24).

Imajući u vidu da je tradicionalna politička misao koja predstavlja temelj moderne političke znanosti sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća prikazana androcentrično te mizogino, feminizam ju je redefinirao svojom oštrom kritikom postojećih oblika znanja te

razvojem vlastitih političkih teorija. Prvi korak u razvoju feminističke politike bavio se problematiziranjem isključivanja žena kao političkih subjekata iz djela koja su napisali velikani političke filozofije te razlozima ženskog isključenja iz politike kao i kritikom političke teorije općenito. (Šinko, 2015:29-30)

Prvi val feminizma spada u razdoblje od 1840. do 1925. godine te je obilježio Europu i Ameriku zahtjevima za politička i građanska prava te ideologijom liberalizma. Započeo je službeno zato što su žene dobile zabranu pristupa Međunarodnoj konvenciji protiv ropstva samo iz razloga što su žene. Stoga, su neke od aktivistkinja poput Lucy Stone, Sejourner Truth i Elizabeth Cady Stanton zaključile kako neće biti moguće ukinuti ropstvo ukoliko žene ne dobiju politička prava. Potaknute ovim slučajem, aktivistkinje su organizirale prvu Konvenciju prva žena „Seneca Falls Convention“ u New Yorku 1848. godine (Spahić Žiljak, 2019 :46). Također, društveno-ekonomski kontekst dodatno je utjecao na nastanak feminizma kao organizacijskog pokreta. Položaj žena je bio je pogoršan jer su sve više ovisile o muškarcima zbog promjena u načinu proizvodnje nastalih pod utjecajem industrijske revolucije i urbanizacije. Upravo zbog toga prvi val feminizma zahtijevao je jednaka prava između žena i muškaraca, najprije njihovo aktivno i pasivno biračko pravo, te pravo na obrazovanje, vlasništvo, razvod, dobivanje skrbništva nad djecom te pitanja ekonomske emancipacije i slobode od nasilja. Stoga se važnost prvog vala feminizma očituje u omogućavanju osnovnih građanskih i političkih prava žena koja su uključivala i pravo na obrazovanje, ulazak na sveučilišta, pravo na rad i politički angažman (Šinko, 2015: 24-25).

Drugi val feminizma je zatim, nastavio dodatno razrađivati pitanja prvoga vala u svome trajanju između šezdesetih i devedesetih godina dvadesetog stoljeća. Ovo razdoblje je važno zato što je potaklo raspravu da se napravi distinkcija između važnih pojmova spola i roda. Isto tako, ovaj val je utjecao na postizanje ženskog oslobođenja kroz antihijerarhijske i antiinstitucionalne organizacije, pokret samoosnaživanja, kritiku društvenih i državnih struktura te razumijevanje privatnih pitanja kao političkih pitanja što je dovelo do nastanak novih, radikalnijih feminističkih struktura (Šinko, 2015:25). Nadalje, razdoblje drugog vala feminizma bilo je važno zbog uključivanja žena iz različitih društvenih slojeva i grupa, što je dovelo do propitivanja klasnog sistema i privatne sfere života. Rodna pitanja se propituju kroz rasu, klasu i rodnu opresiju te dolazi

do usmjeravanja na seksizam koji je prisutan u svim područjima života od obrazovanja do državnih institucija (Spahić Žiljak, 2019: 49).

Slabljenjem drugog vala zbog tadašnjeg društvenog i ekonomskog konteksta koji se odnosio na opadanje važnosti pokreta, protesta, te utjecaja globalizacije i tehnološkog napretka, kao i smjena generacija, polako nastaje i treći val feminizma koji je obilježen nastankom novih tipova feminizma, njihovim razvojem te daljnjim razvojem postojećih oblika feminizma (Šinko, 2015: 26). Krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća ovaj val navodi kako je feminizam završen i nepotreban. Krivcima za njegov nestanka proglašava same žene zato što su zbog utjecaja konzumerizma žene oslobođene, emancipirane i nemaju više potrebu da se bore za svoja prava budući da su slobodne u izražavanju vlastite seksualnosti prodajom i reklamiranjem. Nadalje, u trećem feminističkom valu dolazi do destabiliziranja fiksnog značenja pojmova poput identiteta, roda, žene i heteroseksualnosti. Dolazi i do inzistiranja na interseksionalnom pristupu te rodnim politikama i istraživanjima koji fokus stavljaju na različitost (Spahić Žiljak, 2019: 50-51).

U novije vrijeme govori se i o četvrtom valu feminizma koji se suočava s problemima novog stoljeća poput toga da feminizam nije samo borba prava za žene nego i borba za marginalizirane i obespravljene skupine društva te postizanje rodne ravnopravnosti. Tehnologija, društvene mreže i alternativni mediji samo pospješuju i omogućuju brže širenje informacija u kratkom vremenu na cijeli svijet (Spahić Žiljak, 2019:52). Jedna od glavnih specifičnosti ovoga vala je upravo korištenje društvenih mreža i interneta za potrebe širenja svojih poruka. Jedan od takvih pokreta je i pokret „Me Too“ koji 2017. godine stječe popularnost i omogućava mladim ženama da se jave i podjele vlastita iskustava seksualnih napada. Na značenju dobiva nakon istrage o filmskom producentu Harveyu Weinsteinu koji je seksualno zlostavljao žene iz filmske industrije.³ Važnost ovoga pokreta je u tome što je omogućio osudu moćnih muškaraca u biznisu, politici i zabavi te je omogućio žrtvama da postanu svjesne i bolje razumiju ono što im se dogodilo.⁴

³ <https://www.britannica.com/topic/Me-Too-movement> (09.09.2024.)

⁴ <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-63212970> (10.09.2024.)

2. ZASTUPLJENOST ŽENA U JAVNOM ŽIVOTU I POLITICI

2.1. Podaci o sudjelovanju žena u politici

Prosječna prisutnost žena u parlamentu iznosi 23,8%. Bolju zastupljenost imaju Andora i zemlje Sjeverne Europe (Švedska, Island i Finska), Južna Afrika i Kuba. Manje od 10% zastupnica u parlamentima imaju Mađarska, Brazil, Ukrajina te Saudijska Arabija. Hrvatska zauzima trideseto mjesto sa 23,8% zastupnica (Pološki Vokić i Bulat, 2013:5).

Nažalost, usprkos ravnopravnosti koja je zagovarana od strane Europske Unije još uvijek je manje žena zastupnica od muškaraca u parlamentu. U Europskom parlamentu žene su se, na primjer, nalazile na 22,8% ministarskih pozicija gdje najbolje stoje Skandinavske zemlje (Pološki Vokić i Bulat, 2013:6).

U prvom razdoblju neovisnosti RH nije se uspjelo prijeći prag od 7% zastupljenosti žena u parlamentu što je vidljivo iz podataka da je 1990. godine bilo 4,6 % izabranih žena, 1992. godine 5,1% i 1995. godine 7,1%. Nagla promjena se događa 2000. godine kako postotak žena bilježi porast (21,9%). 2003. godine postotak iznosi 17,8%, 2007. godine 20,9%, a 2011. godine 19,9%. 2015. godine njihov broj opet značajnije opada i iznosi 15,3% (Šinko,2016:4). Isto tako, rezultati pokazuju kako je participacija žena u zakonodavnoj vlasti gotovo jednaka onoj na izvršnoj vlasti. U početkom devedesetih prevladava razdoblje muških vlada (Mesić, Manolić i Gregurić). To je razdoblje kada žene uglavnom imaju pozicije jedino u mekim portfeljima poput obrazovanja, kulture i stanovanja. Dolaskom prve koalicijske vlade, jedna žena po prvi put postaje ministrica pravosuđa. Najveći dio žena postignut je u vladi Ive Sanadera i 2003. godine je iznosio 28,6%. A zatim broj žena ponovno opada za vrijeme vlade Jadranke Kosor unatoč tome što državom vlada prva premijerka (Šinko, 2016:5).

Hrvatska se danas nalazi ispod europskog standarda po broju žena u politici. Od 12 zastupnika RH ima sedam muškaraca i pet žena.⁵ Prema podacima DIP-a o izborima za zastupnike u Hrvatski Sabor 17.4. 2024. godine spolna struktura kandidata je iznosila 42,9% žena što je od nastanka RH najveći postignuti postotak. 2020. godine bilo je 41, 96% žena kandidatkinja na

⁵ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/podzastupljenost-zena-u-politici-te-njihov-iskorak-u-drustvu-51926> (10.09.2024.)

izbornim listama.⁶ Trenutno je u Hrvatskom saboru 24,5% žena i 75,5% muškaraca, izabranih na posljednjim parlamentarnim izborima (travanj, 2024).

„Možemo“ zeleno-lijeva koalicija je sudski uspjela dokazati kako nije protivno i kažnjivo imati na izbornim listama više žena od muškaraca. Na svojim izbornim listama su od ukupnom 31 mjesta imali 23 žene što se pokušalo prikazati kao kršenje zakona koji kaže da na izbornim listama mora biti najmanje 40% podzastupljenog spola.⁷

Hrvatska zajednica županija nekoliko puta godišnje okuplja žene u lokalnoj i regionalnoj politici kako bi ih povezala i osvijestila javnost o njihovoj slaboj uključenosti u javni i politički život. Kao jedna takva inicijativa ističe se i inicijativa „Žene u politici“ koja doprinosi obrazovanju mladih žena o aktivnostima medija, društva, kulture te same politike. Ova inicijativa se odvija kroz osam modula vikendima u različitim gradovima Hrvatske. Na modulima se raspravlja o etici, moralu, ženama u demokraciji, njihovoj integraciji, politikom aranžmanu itd.⁸

2.2. Razlozi nedovoljne zastupljenosti žena u politici

Europski profil žena često karakterizira slabiji interes za politiku, sudjelovanje u političkim razgovorima i, rjeđe, svrstavanje u neku od ponuđenih političkih opcija. Hrvatska se izdvaja kao zemlja Europe s naglašenim interesom žena za politiku koji je sam po sebi sličan interesu muškaraca. Ovaj interes žena za politiku potvrđen je porastom broja obrazovanih žena, mogućnošću zapošljavanja izvan kuće i dominacijom srednje životne dobi (Leinert Novosel, 1996: 195).

Pokazatelj razvijenosti neke zemlje je i položaja žene u društvu i položaj žena u procesima političkog odlučivanja. Tako je za zemlje u razvoju karakteristična diskriminacija koja se očituje u tjelesnom sakaćenju, slabijoj prehrani i nedovoljnoj brizi za zdravlje te nemanju uloge u političkom životu. S druge strane, etablirana industrijska društva bilježe poboljšanje položaja žene u društvu, ali unatoč tome žene su i dalje slabije zastupljene u visokorangiranim profesijama, rijetko sudjeluju na političkim funkcijama, češće su potplaćene, rijetko imaju pozicije u upravama poduzeća i opterećene su brigom o djeci i kućanstvu. A zemlje u tranziciji suočene s ekonomskim

⁶ DIP (2024). Kandidatura – statistički podaci, Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor 17.4.2024.

⁷ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/podzastupljenost-zena-u-politici-te-njihov-iskorak-u-drustvu-51926> (10.09.2024.)

⁸ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/podzastupljenost-zena-u-politici-te-njihov-iskorak-u-drustvu-51926> (10.09.2024.)

problemima i socijalnim krizama čine posebnu skupinu zbog izostanka intervencije koja bi išla u korist sudjelovanja žena u politici (Leinert Novosel, 1994:137-138).

Patrijarhat predstavlja sustav moći u društvu u kojem muškarci imaju moć nad ženama ili muškarcima iz niže skupine društvene stratifikacije (Spahić Žiljak, 2019:19). Budući da je svaki pristup moći unutar našeg društva u djelomično ili većinski u rukama muškarca može se zaključiti da je naše društvo patrijarhalno. Ta moć patrijarhata se pokazuje dvojako: muškarci uglavnom dominiraju ženama, a stariji mlađim muškarcima. Međutim, potrebno je spomenuti kako su vrlo često mogući odmaci i izuzeci koji su vidljivi u raznim društvenim institucijama pa tako i u patrijarhatu. Kroz povijest su se događale brojne varijacije s obzirom na različite civilizacije, kulture, religije i društvene klase (Galić, 2002:227-228). Prema tome, razloge izostanka žena iz politike često možemo pronaći u postojanju patrijarhalnog mentaliteta koji je tvori tri grijeha prema ženama. Prvi grijeh smatra da se nije mislilo na podjelu poslova u kućanstvu nakon što žene počnu obavljati poslove izvan kuće. Drugi grijeh se odnosio na postojanje zabrane bilo kakve organizacije feminističkog tipa i zadnji grijeh koji je utemeljenje nalazio u veličanju određenih industrijskih grupa i znanosti koje su uzdizale muške profesije i time umanjivali ženske (Randall i White prema Leinhart Novosel, 1994: 139-140).

Postoje tri uzroka nedovoljne zastupljenosti broja žena među parlamentarnim zastupnicima, a to su socioekonomski uzroci, kulturološki pristupi ili sociokulturni faktori i politički odnosno utjecaj političkih čimbenika. Kulturološki čimbenici koji utječu na broj žena u parlamentima su religija i shvaćanje koncepcije rodne jednakosti (Leinert Novosel,2007:88). Tako egalitarna politička kultura naspram tradicionalne je prepoznata kao najviše odgovarajuća za veću zastupljenost žena u parlamentima (Šinko, 2007: 83). Tip religije je isto tako, povezan s političkim uspjehom žena. Protentantizam najmanje naglašava tradicionalne ženske uloge, a katoličanstvo je negativno povezano s uspjehom žena na izborima. Čimbenik rodne/spolne diskriminacije je čimbenik koji je povezan sa svim prethodno navedenim čimbenicima jer se provlači kroz sve društvene sfere: ekonomsku, političku i privatnu (Šinko, 2007: 83). Ovim čimbenicima možemo nadodati još i nedostatak samopouzdanja žena i tip političke kulture države (Šinko, 2007: 77). Socioekonomski čimbenici se odnose se na obrazovanje žena, zaposlenost/nezaposlenost žena, razina ekonomskog razvoja države, veličina i snaga ženskih pokreta, razina siromaštva žena te dvostruko opterećenje žena (Šinko,2007:77).

Leinert Novosel (2007) posebice ističe i značenje institucionalnih mehanizama tj. kvota koje se izdvajaju kao mjera svjesne intervencije kojim se potiče zastupljenost broja žena u parlamentima. Tako postoje minimalističke kvote koje se trebaju zadovoljiti određenim postotkom, tj. određenom kritičkom masom od 30% i maksimalističke kvote koje zahtijevaju jednaki postotak muškaraca i žena. Pri podjeli kvota razlikuje se intervencija prema redosljedu kandidata na listama (Leinert Novosel, 2007:91-92). Politički čimbenici podrazumijevaju postupke selekcije i sami izbor kandidata (Leinert Novosel, 2007:89-90). Među političke uzroke još spadaju i faktori koji se odnose na politiku kao „muški klub“, suradnju/nesuradnju s ostalim društvenim skupinama te ostvarenje prava glasa za žene (Šinko, 2007:77). Nadalje, i ideologija stranke predstavlja jedan od dobrih pokazatelja ženske zastupljenosti u parlamentima. Prema tome, stranke ljevice će prije potaknuti i podržati ciljeve za postizanje rodne/spolne jednakosti, poticati mjere za žene i poslati više žena iz svojih stranaka u parlamente od stranaka desne orijentacije (Šinko, 2007: 78). Stranke u Hrvatskoj mogu se podijeliti na stranke koje odbacuju potrebu brige za žene i njihovu problematiku tj. skupinu stranaka koja vjeruje u spontanitet u rješavanju problema vezanih za žene te stranke koje brige za žene smatraju vlastitom ulogom tj. stranke koje karakterizira aktivni pristup problemu. Prvoj skupini pripadaju stranke HDZ, HND, HNS, IDS, DA i SNS, a drugoj SDP i ASH. SDP i ASH pripadaju lijevim ideologijama te brinu i djeluju u interesu ugroženih pojedinaca i grupa te njihovi programi prednjače u brizi za žene. Ističu žensku problematiku jer polaze od strane pojedinca, a ne kriterija poput spola ili socijalnog porijekla (Leinert Novosel, 1995: 114-115). Važnu ulogu ima i tip izbornog sustava, veličina izborne jedinice, utjecaj izbornog praga, vrsta lista i uloga političkih stranaka koje odlučuju o odabiru kandidata (Leinert Novosel, 2007:90). Izborni sustav se smatra glavnim kriterijem uključenja/isključenja žena iz parlamenta. Tako se žene uspješnije u razmjernim sustavima čiji su temelj izbori putem izbornih lista koje omogućuju veće kandidiranje i izbor žena. Ovakav sustav pogoduje i širenju stranačkih mjera odnosno kvota (Šinko,2007:77).

Nadalje, čimbenik politike kao „muškog kluba“ predstavlja izraz realnosti koju poznajemo, a koja je vidljiva u činjenici da su stoljećima muškarci imali dominantni položaj u javnoj sferi. Prema tome, politika je skrojena na način da je oblikovana mjerama muškaraca što je vidljivo u njihovom političkom stilu rada i radnim uvjetima. Ovakve mjere najčešće marginaliziraju žene (Šinko, 2007:80). Sljedeći čimbenik koji se odnosi na zastupljenost žena u parlamentu je surađivanje žena s društvenim organizacijama i sindikatima. Kroz suradnju s društvenim

organizacijama žene grade vlastito samopouzdanje, stječu iskustva u javnom djelovanju i ostvaruju potporu koja im može pomoći prilikom same kandidature. Posljednji čimbenik se odnosi na pravo glasa tj. duljinu imanja prava glasa (Šinko, 2007:81). Na kraju, Šinko (2007) dodaje još jedan čimbenik, psihološki, a on se odnosi na nedostatak samopouzdanja žena. Za razliku od muškaraca žene rijetko izabiru same sebe te se vrlo često suočavaju s vlastitim intimnim strahovima (Šinko, 2007: 84).

3.JAVNE POLITIKE U EU I HRVATSKOJ O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA/RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI

Kroz povijest odnos žena i sudjelovanja u javnom životu se stalno mijenjao. Tako su starogrčki filozofi i teoretičari društvenih ugovora uglavnom ignorirali i isključivali žene iz javnog dijela života. Njihovo ozbiljnije uključivanje u politiku počinje tek nakon Francuske revolucije. Također, kroz prošlo stoljeće važnu ulogu u shvaćanju žene u društvu su imali i politički sustavi. Tako je za demokratske sustave bio karakterističan polagani ulazak žena u javnu sferu i povećanje njihovog sudjelovanja u politici kroz reforme samog sustava, a za totalitarne sustave revolucionarna osiguravanja kao npr. metoda društvene intervencije kako bi osigurali ravnopravnosti među svima pa tako i spolovima (Leinert Novosel u Kamenov Galić, 2011: 59-60).

Sudjelovanje žena u političkom životu predstavlja osjetljiv pokazatelj odnosa prema ženama na nekom području tj. pozicije koju su uspjele ostvariti za sebe u nekoj zemlji (Leinert Novosel, 2004:138). Prvi put žene su ostvarile pravo glasa na Novom Zelandu 1893. godine. Ipak, i danas postoje zemlje koje ženama negiraju to pravo (Šinko, 2007:72). Jedna od takvih zemalja je Vatikan gdje samo kardinali Katoličke crkve, koji su muškarci, glasaju prilikom izbora pape. Također, postoje zemlje koje mogu potisnuti ženski glas prilikom pokazivanja osobne iskaznice kao što je slučaj u Egiptu⁹.

Koncept ljudskih prava razlikuje se od prava žena uglavnom iz razloga što su žene bile lišavane prava koja su imali muškarci. Na tom tragu Olympe de Gouges je na već ranije ponuđenu „Deklaraciju o pravima muškarca i građanina“ iz 1789. godine ponudila „Deklaraciju o pravima žene i građanke“ 1791. godine u kojoj je iznijela da su žene jednake sa muškarcima i da zaslužuju pravo na obrazovanje, politički angažman i zaposlenje. Zbog ideja koje je javno iznosila bila je pogubljena, ali su njene ideje omogućile drugim ženama da nastave borbu za ravnopravnost (Spahić Žiljak, 2019:45). U spomenutoj deklaraciji De Gouges navodi kako se žena rađa slobodna i ostaje jednaka u pravima s muškarcima, kako je cilj svakog političkog udruživanja očuvanje prirodnih i neotuđivih prava žene i muškarca, da načelo svake suverenosti počiva na naciji koja čini savez žene i muškarca, da uživanje prirodnih prava žena priječi tiranija muškaraca, da zakon treba biti izraz opće volje gdje svi građani i građanke moraju sudjelovati u njegovom donošenju, da nijedna žena nije izuzeta iz zakona, da zakon propisuje samo nužne kazne, da nad svakom

⁹ <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-where-women-cant-vote> (17.9.2024.)

ženom koja je proglašena krivom primjenjuje se sva strogost zakona, da nitko ne smije biti uznemiren zbog svog mišljenja te da se žena ima pravo popeti na stratište i za govornicu, da svaka žena slobodno izražava misli i uvjerenja, da se prava žene i građanke moraju osiguravati na opću, a ne pojedinačnu korist, da žene pošto sudjeluju u svim teškim i prisilnim radovima moraju u jednakoj mjeri sudjelovati u raspodjeli položaja, službi, tereta, počasti i privrednih djelatnosti, da građanke i građani imaju pravo da sami ili putem predstavnika odluče o potrebi javnog doprinosa te da vlasnička dobra pripadaju obama spolovima, zajedno ili zasebno (De Gouges u Šinko, 2015, 57-62).

Danas, politika ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj koristi europske preporuke. One se prepoznaju kroz postojanje Zakona o ravnopravnosti spolova te institucionalne mehanizme za provedbu politike ravnopravnosti spolova. Zakon predstavlja jednu vrstu osiguranja u odsutnosti spolno uvjetovane diskriminacije. Jednaka prava ne znače i jednake mogućnosti ostvarenja, ali uključuju elemente politike jednakih mogućnosti te mehanizme zaštite i potpore (Leinert Novosel u Kamenov i Galić, 2011:64). Nadalje, potrebno je spomenuti kako je Hrvatski Sabor 2006. godine donio osnovni strateški dokument „Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006.-2010.“ koja kao strateški cilj ističe uklanjanje diskriminacije žena i uspostavu rodne ravnopravnosti spolova, čime se u politiku uvodi pojam „*gender mainstreaming*“ (Leinert Novosel, 2009: 21), odnosno rodno osviještenu politiku koja je prihvaćena od strane zemalja Europske Unije. Njezin uspjeh ovisi o rodnoj osjetljivosti ljudi i njihovoj promjeni svijesti jer adresira problem prihvaćanja egalitarnih rodnih uloga na općoj razini društva, a nastavak prisutnost tradicionalnih uloga u privatnoj sferi (Leinert Novosel, 2009:32).

Nadalje, Zakon o ravnopravnosti spolova u Članku 12. ističe provođenje posebnih mjera za promicanje ravnopravnog sudjelovanja žena i muškaraca u tijelima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti, a zajedno s javnim službama i postupno povećavanje podzastupljenog spola na način da zastupljenost tog podzastupljenog spola dosegne razinu njegovog udjela u cjelokupnom stanovništvu RH. Također, 2. stavak ovog članka navodi kako će se u svrhu ostvarivanja ovog cilja uvesti posebne mjere u slučajevima nezastupljenosti jednog spola. Prema 3. stavku osjetnom nezastupljenošću se smatra zastupljenost koja je manja od 40%. Potrebno je da državna tijela i jedinice lokalne i regionalne samouprave te druge pravne osobe koje imaju javne ovlasti vode računa o uravnoteženosti oba spola kao i u slučaju imenovanja diplomatskih predstavništva,

članova odbora, povjerenika i izaslanstava koji zastupaju RH na međunarodnoj razini (NN 82/08, 69/17). Isto tako, Zakon o ravnopravnosti spolova u članku 15. navodi da prilikom predlaganja i utvrđivanja liste kandidata zastupnika Hrvatskog sabora, članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i regionalne samouprave te članova Europskog parlamenta političke stranke kao i ostali predlagatelji trebaju poštovati načelo ravnopravnosti spolova te voditi računa o uravnoteženosti oba spola na izbornim listama, prema članku 12. ovog Zakona. Stavka 2. ovog članka, isto tako navodi da u cilju provedbe stavka 1. ovog članka potrebno je uvesti posebne mjere da izbor članova ne bude neuravnotežen (NN 82/08, 69/17). Postoje financijske sankcije za političke stranke i druge ovlaštene predlagatelje koji ne poštuju ovaj zakon. Kako bi se osigurao ovaj uvjet Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu propisuje da svaki član podzastupljenog spola ima pravo na naknadu od 10% iznosa predviđenog svakom zastupniku (Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine, 2023:34).

Drugim riječima, govori se o pozitivnoj diskriminaciji, tj. akciji koja je usmjerena na stimulaciju porasta broja žena i njihovog napredovanja u području politike te zapošljavanja. Ova akcija prema tome, znači ograničavanje prisutnosti jednog spola na najmanje 40% pri imenovanju u tijela državne vlasti i ostala upravna i samoupravna tijela. Što se tiče institucionalnih mehanizama za provedbu politike ravnopravnosti spolova, u Hrvatskoj su osnovani Ured za ravnopravnost spolova i Ured za ljudska prava, zatim Odbor za ravnopravnost spolova Hrvatskog sabora, institucija Pravobranitelja/ice za ravnopravnost spolova te Županijska povjerenstva za ravnopravnost spolova. Ovi mehanizmi su povezani s ženskim organizacijama te čine jedan od preduvjeta za rješavanje spolne neravnopravnosti (Leinert Novosel u Kamenov i Galić, 2011: 64).

Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. godine uspostavila je Državno izborno povjerenstvo za vođenje sustava rodne statistike cijelog izbornog procesa, od faze kandidature do utvrđivanja rezultata o osvojenim mandatima, kako bi provela ove mjere, kako se navodi u uvodu Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine (objavljen 2023 godine). U spomenutom strateškom dokumentu navodi se kako je participacija žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na lokalnoj razini niska unatoč tome što je napredak vidljiv na lokalnim izborima 2009. godine, kada je došlo do povećanja udjela županijskih, gradskih i općinskih vijećnica u odnosu na broj izabranih vijećnica na izborima 2005. godine te naglašava kako nema demokracije bez uravnotežene zastupljenosti oba spola u

procesima odlučivanja. Stoga je do 2015. godine bilo planirano da se poveća zastupljenost žena u tijelima izvršne i predstavničke vlasti. Kako bi se to ostvarilo, u ovoj strategiji se navodi da će se redovito održavati razne tribine, seminari, konferencije, kampanje i druge aktivnosti koje se odnose na zastupljenost žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti te kako će državna tijela i jedinice lokalne i regionalne samouprave kao i druge pravne osobe koje imaju javne ovlasti voditi računa o ravnomjernoj zastupljenosti muškaraca i žena na način da će se statistički evidentirati i objavljivati spolno razlučeni podaci (Nacionalna politika za ravnopravnost spolova 2011-2015, 2011;27-29).

Zatim, važno je spomenuti kako podaci objavljeni u slijedećem, aktualnom, strateškom dokumentu, Nacionalnom planu za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine, ukazuju na to da su u području političkog djelovanja žene češće uznemiravane, više sklone *online* nasilju i kriticismu te je njihovo dokazivanje političkih vještina dugotrajnije i teže te da malo političkih stranaka u svojim aktima regulira ravnopravnost muškaraca i žena u politici (Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine, 2023: 34-35). Sukladno tome, Akcijski plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2024. godine navodi mjeru podizanja svijesti o značaju veće zastupljenosti žena na mjestima političkog odlučivanja. Svrha ove mjere je podizanje osviještenosti javnosti o važnosti sudjelovanja žena u procesima odlučivanja čime se stvaraju uvjeti veće rodne ravnopravnosti. Pokazatelji rezultata ove mjere su odredbe od 40% zastupljenosti podređenog spola na izbornim listama i udio zastupnica u Hrvatskom saboru koji u listopadu 2022. godine je iznosio 32% (Akcijski plan za ravnopravnost spolova, 2024:18).

3.1. Kako žene mijenjaju politiku? Interesi političarki i njihov stil vođenja

U današnje vrijeme, u razvijenim zemljama položaj žene u društvu je postao česta tema političkih razgovora. Može se reći da se političke odluke mijenjaju pod utjecajem žena, a osnova tih promjena pronalazi se u specifičnim ženskim iskustvima na koje žene gledaju drugačije od muškaraca. Pri tom, treba napomenuti kako žene u politiku ne uvode feminizam i forsiraju ženska prava nego je riječ o tome da one vlastita iskustva objašnjavaju u društvenom okviru, a ne osobnom (Leinert Novosel, 1990: 167).

Dahleup (1988) objašnjava da zbog potrebe za većim sudjelovanjem žena u politici dolazi do promjena u reakcijama prema ženama političarkama, promjena u njihovom djelovanju, razvija

se nova politička kultura, dolazi do promjene političkog govora, karaktera odluka i dolazi do povećanja moći žena u društvu (Leinert Novosel, 1990:166).

Stoga, potrebno je postaviti pitanje zbog čega je treba uključiti što više žena u politiku? Mnogi autori smatraju da postoji mnogo odgovora na to pitanje. Dok autori poput Mossuz-Laavau i Sineau smatraju da participacija žena u politici nema pozitivan utjecaj na njihov status zato što se smatra da žene u politici predstavljaju svoj spol i bave se „ženskim pitanjima“, odnosno da sudjelovanjem u politici ne bi poboljšale svoj položaj u društvu (Leinert Novosel, 1990: 156). Interesi žena u politici najčešće se odnose se na pitanja vezana uz djecu, njihov odgoj, obitelj, prava manjina i potrebnih skupina zato što su upravo žene te koje najbolje poznaju ženske potrebe te tako proširuju i veći raspon interesa (Pološki Vokić i Bulat, 2013:9). Drugi (Darcy, Welch i Clark) njihovo sudjelovanje u politici smatraju nužnošću. Kao još jedan od razloga ulaska žena u politiku ističe se i legitimnost samog sustava. Tako npr. demokratski sustavi moraju postići reprezentativnost svih građana u vlasti (Leinert Novosel, 1990: 165).

Posljedice sudjelovanja žena u politici vidljive su i u promjenama u radu te društvenim konvencijama u politici (Leinert Novosel, 1990:166). Te promjene u radu vidljive su u razlici između „muškog“ i „ženskog“ stila vođenja. „Ženski stil“ vođenja predstavlja moderni stil kojega često nazivaju emotivnim, prijateljskim, transformacijskim, interakcijskim te demokratskim ili participativnim. Karakterizira ga „mekani“ stil upravljanja i motiviranja ljudi te vjerovanje da su ljudski potencijali glavni resurs razvoja i osnova prednosti nad konkurencijom (Pološki, 2003: 40). Za „muški stil“ vođenja je karakterističan autokratski i racionalni autoritet, konkurentski stav prema okolini, moć koja je rezultat pozicije u organizaciji i instrumentalni odnos prema zaposlenima i sklonost kritici, dok je za „ženski stil“ karakteristična demokratičnost, participativnost, interaktivnost, prijateljstvo, osjećajnost, suradnja, poznavanje zaposlenih, posjedovanje interpersonalnih vještina, poticanje participacije, moć koja je nastala iz osobnosti, podjela moći i informacija, poticanje dijeljenja informacija i samopoštovanja između zaposlenih, poticanje entuzijazma, pozitivan uzor i timski rad (Pološki Vokić i Bulat, 2013:8).

Također, žene ulaskom u svijet politike trebaju li zadržati norme koje karakteriziraju njihov ženski politički stil ili je potrebno da se adaptiraju muškom stilu zbog čega su često nazivane muškobanjastima (Leinert Novosel, 1990:166). Blakenship i Robson (1995.) razlikuju pet oblika ženskog političkog stila koje se odnose na konkretno iskustvo, govor koji ističe važnost među

ljudima, govor kojim se izražava moć na način da se nešto promijeni, učini i podijeli s drugima, holistički pristup politici i teme koje se smatraju ženskima da se stavljaju u prvi plan (Pološki Vokić i Bulat, 2013:7).

Ovi oblici političkog stila proizlaze iz psiholoških i radnih obilježja koje žene unose u politiku i iz njihovog stila vođenja. Psihološka obilježja proizlaze iz naslijeđenih osobina pojedinca i okoline i kojoj je pojedinac odrastao. Razlika između muškaraca i žena je prisutna i u njihovim radnim obilježjima koja se odnose na razlike različitog odnosa prema radu, stilu rada, odnosu prema pogreškama, pristupu odlučivanja, pristupu pregovaranja, načinu komuniciranja i izvorima motivacije (Pološki Vokić i Bulat, 2013:7).

Na kraju može se zaključiti kako je moguće da postepenim uključivanjem žena u politiku može doći do smanjenja stereotipa o ženama i otpora prema ženama u politici te do promjene društvenih konvencija. Isto tako, kreira se i novi oblik uloga žena u javnom životu što je vidljivo u malom broju glasača koji ne želi da ga žene predstavljaju u politici (Leinert Novosel, 1990: 168).

4. PREGLED ISTRAŽIVANJA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA/ RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI U KONTEKSTU SUDJELOVANJA ŽENA U POLITICI

Zanimljivo je kako je ženska politička participacija bila manje važno pitanje političke znanosti sve do sedamdesetih godina 20. stoljeća (Leinert Novosel, 1990: 21). Kao jedina iznimka izdvaja se Duvengerova komparativna studija koja predstavlja prvi pokušaj sustavnog istraživanja o ženama u politici. Iako je imala brojne manjkavosti danas je značajna zato što je navijestila fokus prvih empirijskih istraživanja odnosa žena i politike (Šinko, 2015: 37). 1955. godine Maurice Duverger je prikupio podatke o ulozi žene u političkom životu i procesu političkog odlučivanja te objavio knjigu pod naslovom „Politička uloga žene“. On je smatrao kako je isticanje slabe prisutnosti žena u političkom životu shvaćeno kao nekakav izazov koji je potrebno riješiti. Nadalje, Duverger je u svome istraživanju ukazao na postojanje triju vrsta prepreka koje su prisutne kod uključivanja žena u političko djelovanje. To su stavovi glasača koji žele u velikoj većini biti predstavljeni muškarcima, a ne ženama, postojanje jedne vrste muške zavjere odnosno odbijanja dijeljenja moći i utjecaja s drugim društvenim grupama te postojanje uzroka u izbornom sustavu koji daje više šansi muškarcima nego ženama (Leinert Novosel, 1990:21-22).

Kada je riječ o istraživanjima provedenim na području Republike Hrvatske važno je spomenuti istraživanje provedeno metodom ankete 2009. godine o percepciji građana Republike Hrvatske o rodnoj diskriminaciji u politici (Leinert Novosel, 2011). Navedeno istraživanje bavilo se pitanjem ravnopravnosti žena i muškaraca na različitim mjestima odlučivanja u hrvatskoj politici, percepcijom broja političarki na raznim mjestima odlučivanja i na vodećim funkcijama, razlozima nedovoljne zastupljenosti žena na političkim mjestima odlučivanja, percepcijom društvenog položaja žena u politici te iskustvom spolne diskriminacije i stavovima o ravnopravnosti spolova u politici. Istraživanje je utvrdilo kako se ispitanici uglavnom ili u potpunosti slažu (50%) da žene nisu dovoljno prisutne u tijelima političkog odlučivanja na državnoj razini, te kako ih je nedovoljno i izrazito malo na vodećim političkim funkcijama. Nadalje, istraživanje je pokazalo kako je razlog nedovoljne uključenosti žena u politiku najčešće postojanje predrasuda o sudjelovanju žena u politici, obiteljske obaveze i opterećenost poslom. Zanimljivo je i da manjak motivacije žena ne predstavlja razlog za neuključivanje žena u politiku. Isto tako, većina ispitanika smatra da je položaj žena u politici danas bolji nego ranije (62%) te da je postojanje iskustva diskriminacije izrazito rijetko (5%). Moguće je zaključiti kako se broj

ispitanika sa tradicionalnim društvenim vrijednostima smanjio te povećao broj onih s modernijim društvenim vrijednostima što ukazuje na mijenjanje svijesti ispitanika (Leinert Novosel, 2011).

Nadalje, longitudinalno istraživanje percepcije mladih o promjenama uloga žena i muškaraca u hrvatskom društvu (1999. – 2016.), željelo je ispitati jesu li se dogodile promjene u shvaćanju stanja u obitelji studenata u vezi s obiteljskim zadaćama tj. jesu li skloniji patrijarhalnijem ili modernijem stilu života tj. kombinaciji jednog i drugog stila života (Leinert Novosel, 2018:55). Rezultati istraživanja, iako nisu izravno mjerili stavove mladih o politici, dali su značajne nalaze vezane su percepciju politike koja je i dalje smatrana muškim zanimanjem, međutim u značajnijem padu (sa 73% M i 73% Ž 1999., na 45% M i 53% Ž 2016.) (Leinert Novosel, 2018:60). Isto tako, istraživanje je pokazalo, kako su očevi 1999. godine značajnije povezivani s politikom (42% M i 41% Ž), dok danas politika polako postaje aktivnost kojom se jednako bave i očevi i majke (65% M i 63% Ž), unatoč tome što i dalje trećina ispitanika politiku povezuje s muškim članovima obitelji (Leinert Novosel, 2018:64). Prema tome, moguće je zaključiti kako su rezultati ovog istraživanja pokazali postizanje visokog stupnja egalitarnosti u području javnog života, odnosno „izvan doma“, ali i daljnje postojanje stagnacije pa čak i pogoršanje položaja žene u području privatnog života tj. „u domu“ što je vidljivo u nalazima u kojima se poslovi koji se odnose na odgoj djece i brigu za starije članove obitelji te obavljanje kućanskih poslova, posjete liječniku te odlaske na roditeljske sastanke i dalje smatraju „ženskim“ zadaćama u obitelji. S druge strane, izvan doma dolazi do podjednagog usavršavanja muškarca i žena u struci, zarađivanju te bavljenju sportom i rekreacijom. (Leinert Novosel, 2018: 61).

Jedno od malobrojnih istraživanja koje je ispitivalo stavove mladih o ženama u politici je rad Štimac Radin iz 2007. godine, o percepcijama mladih o zastupljenosti žena u politici i načinima poboljšanja situacije. Rezultati su pokazali porast razine osviještenosti mladih o nedovoljnoj participaciji žena u politici te kako su mlade ispitanice svjesnije o podzastupljenosti žena u politici od mladih ispitanika. Također, ovim istraživanjem mladi su iznijeli svoje mišljenje kako bi žene trebale preuzeti inicijativu i kako bi političke stranke više trebale isticati žene na političkim listama. Isto tako, mladi smatraju da žene nemaju jednake mogućnosti kao muškarci u politici, a razlog tome je neprepoznavanje različitog oblika ravnopravnih društvenih statusa. Nadalje, istraživanjem je utvrđeno i kako su žene svjesnije neravnopravnosti od muškaraca te se

nadaju da bi vlada trebala pridonijeti rješavanju tog problema. Zanimljivo je i kako su dobiveni nalazi pokazali kako mladi imaju većinom negativan stav prema feminizmu (Štimac Radin, 2007).

Nešto kasnije, u istraživanju iz 2014. godine, na uzorku studentske populacije o ravnopravnosti spolova i političkoj participaciji žena pokazalo je visoku razinu osviještenosti o rodnoj nejednakosti i političkoj diskriminaciji žena. Također, istraživanje je potvrdilo kako su studentice svjesnije neravnopravnijeg položaja žena u društvu od studenata. Studentice isto tako, više smatraju da je neravnopravnost zastupljenija na tržištu rada, političkom odlučivanju, obitelji i obrazovanju i izražavaju veća očekivanja od vlade u poduzimanju akcija koje bi poboljšale položaj žena u društvu. Smatraju i kako žene nisu dovoljno zastupljene u politici. Zanimljivo je da je istraživanje pokazalo kako su religiozniji ispitanici spremniji na politički aktivizam i davanju važne uloge ženama u obavljanju kućanskih poslova. Važno je naglasiti kako je istraživanje pokazalo da jedna trećina studenata smatra da su žene i muškarci neravnopravni, ali ih isto toliko smatra kako su žene dovoljno zastupljene u politici (Štimac Radin, 2014).

Nadalje, istraživanje provedeno na odraslima pod nazivom „Žena u hrvatskoj politici“, Centra za ženske studije urednice Marjete Šinko iz 2008. godine, je pokazalo da većina ispitanika smatra kako su žene u Republici Hrvatskoj diskriminirane (52%). Također, pokazalo se da muškarci manje uočavaju rodnu diskriminaciju od žena. Kao najvažnije diskriminatorne prakse muškarci navode težu mogućnost zapošljavanja i zlostavljanje do žene naglasak stavljaju na diskriminaciju na tržištu rada koja se odnosi na lošije mogućnosti zapošljavanja i napredovanja na poslu (Šinko, 2008:13-14). Također ispitanici smatraju kako se položaj žena popravio u odnosu na razdoblje prije demokracije tj. da je on bolji smatra 44% ispitanika. Ispitanici koji smatraju da se ženama položaj poboljšao navode da se to dogodilo u području materijalnog statusa, obrazovanju i podjeli poslova u obitelji, dok s druge strane ispitanici koji smatraju da je položaj žene lošiji navode da se to dogodilo u području zaposlenja, materijalnog statusa te zdravstvene sigurnosti. Zanimljivo je kao je istraživanje pokazalo da je postojanje prepreka za aktivnu participaciju žena u politici uvjetovano stavom o postojanju rodne diskriminacije. Tako oni ispitanici koji ne uviđaju diskriminaciju ne vide prepreke za aktivno sudjelovanje. S druge strane, ispitanici koji smatraju da prepreke postoje uzroke vide u patrijarhalnosti i predrasudama prema ženama u politici. Nadalje, prema provedenom istraživanju ispitanici nisu zadovoljni ni brojem žena koje sudjeluju u politici (72,5%) kao i predstavljenosti žena u Saboru (74%). Ispitanici su naveli da smatraju i

da bi povećanje broja žena u politici povećalo kvalitetu same politike (56,8%) jer su žene u politici slobodnije, dosljednije imaju drugačiji diskurs od muškaraca i drugačije prioritete. Ipak, važno je naglasiti da ispitanici smatraju kako mediji (60,2%), vjerske (32,9%) i obrazovne institucije (25,5%) utječu na ulogu žena u društvu, dok političke stranke, sudovi i državne institucije nisu prepoznate kao važne (Šinko, 2008,16-26).

5. METODOLOŠKI I EMPIRIJSKI ASPEKTI ISTRAŽIVANJA

Predmet ovog rada je istraživanje stavova studenata i studentica Filozofskog fakulteta u Splitu o sudjelovanju žena u politici. Ciljevi ovog istraživanja su utvrditi odnos studenata i studentica prema participaciju žena u politici i istražiti odnos studenata i studentica prema ženama političarkama .

Isto tako, prema općem cilju definirani su posebni ciljevi istraživanja koji se odnose na utvrđivanje sociodemografskih, sociokulturnih i socioekonomskih obilježja studenata i studentica, ispitivanje odnosa studentske populacije prema rodnim vrijednostima i procesima postizanja rodne ravnopravnosti te istražiti odnos studenata i studentica prema društvenim pojavama diskriminacije, patrijarhatu i položaju žene u društvu.

Nadalje, prema navedenim ciljevima definirane su sljedeće hipoteze istraživanja

H₁ - Studentice više od studenata smatraju kako su žene nedovoljno prisutne u javnom životu hrvatskog društva

H₂ - Studenti/ce koji/e su politički orijentirani/e na lijevi centar smatraju da žene nedovoljno sudjeluju u politici RH za razliku od studenata/ca koji su orijentirani na desni centar

H₃ - Studenti/ce koji smatraju da u hrvatskom društvu prevladavaju tradicionalnije rodne uloge smatraju kako ima dovoljan broj žena na političkim mjestima odlučivanja, za razliku od studenata/ca koji smatraju da u hrvatskom društvu prevladavaju egalitarne rodne uloge

H₄ - Studentice su više od studenata upoznate o postojanju obveznih uputa oko utvrđivanja i predlaganja lista za izbore u RH koje se odnose na ravnopravnost spolova, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova RH

H₅ - Studenti smatraju da bi se žene više bavile i naglašavale „ženska“ pitanja u politici od studentica

H₆ - Studenti sa seoskog područja su više skloniji patrijarhalnosti od studenata iz većih gradova

H₇ - Studenti koji su politički orijentiraju prema krajnjoj ljevici smatraju da su postupci prilikom predlaganja izbornih lista uzroci nedovoljne zastupljenosti žena među parlamentarnim zastupnicama za razliku od studenata koji su orijentirani prema krajnjoj desnici.

Stoga, kako bi što bolje utvrdili percepcije studenata Filozofskog fakulteta u Splitu, odlučili smo koristiti kvantitativnu metodu istraživanja. Ovakav pristup omogućuje nam provedbu istraživanja metodom ankete, tj. *on line* upitnikom kao mjernim instrumentom. Anketno istraživanje je postupak istraživanja u kojem se istraživači provode pomoću anketnog upitnika kako bi opisali stavove, mišljenja, ponašanja i karakteristike neke populacije na određenom uzorku, ili cijeloj populaciji. Istraživači korištenjem upitnika i statističkom analizom dobivenih podataka opisuju trendove prema odgovorima na pitanja koja su nastala sukladno istraživačkim ciljevima i postavljenim hipotezama. Anketna istraživanja se najčešće koriste za opisivanje pojava te interesa neke zajednice o nekom problemu i identifikaciju uvjerenja i stavova pojedinaca. Također, ankete mogu pružiti korisne informacije o evaluaciji određenih programa. Isto tako, mogu se koristiti za utvrđivanje pojedinačnih mišljenja o političkim pitanjima što ovo istraživanje i želi postići istraživanjem mišljenja studenata i studentica o ženama u politici (Creswell, J.W., 2014:376).

U istraživanju su sudjelovali studenti i studentice Filozofskog fakulteta u Splitu na prijediplomskoj i diplomskoj razini studija. Ukupan uzorak čini 91 (N=91) sudionika, studenata na Filozofskom fakultetu u Splitu. Prema tome, vrsta uzorka koja je korištena u ovom istraživanju je prigodni uzorak. Ovaj tip uzorka je odabran zato što se najčešće koristi u kvantitativnim istraživanjima, iako postoji mogućnost njegovog korištenja i u kvalitativnim istraživanjima. Nadalje, ovakav tip uzorka sačinjavaju pojedinci koji nam se nalaze „na raspolaganju“ tj. pojedinci koji su nam pod utjecajem okolnosti dostupni prilikom istraživanja. Budući da ne postoje kriteriji koji se koriste prilikom odabira članova uzorka, osim njihove dostupnosti, pri njihovom odabiru vidljiva obilježja nemaju značajnosti što može dovesti do činjenice da određeni pojedinci nemaju informacije koje su potrebne za istraživanje (Tkalac Verčić i sur., 2011:77).

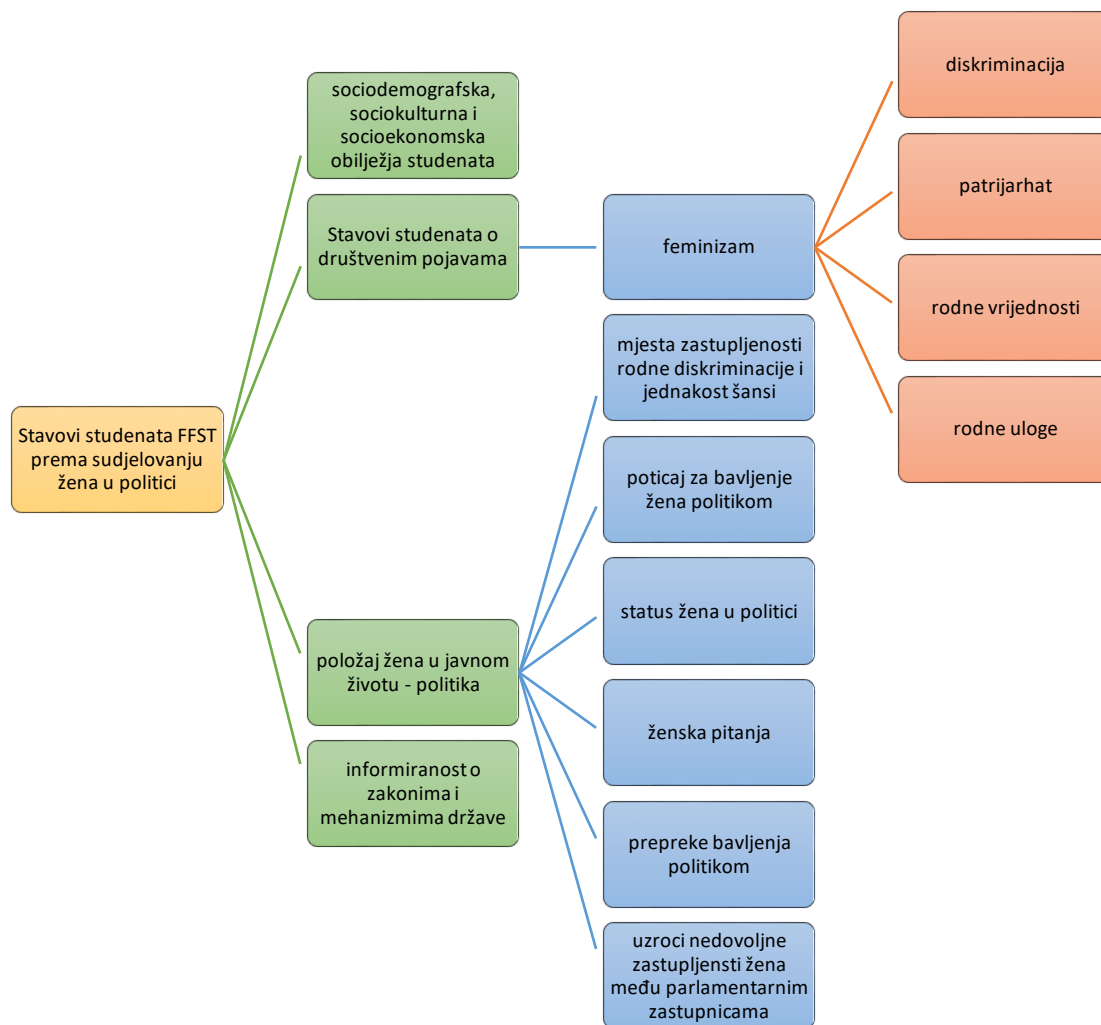
Istraživanje je provedeno tijekom srpnja, kolovoza i rujna 2024. godine putem online anketnog oblika. Anketni upitnik sastojao se od 26 pitanja zatvorenog tipa i 1 pitanja otvorenog tipa koja su razdvojena na nekoliko setova: sociodemografska, sociokulturna i socioekonomska obilježja ispitanika, zatim stavovi i mišljenja studenata i studentica o društvenim pojavama te položaju žena u javnom životu, pri čemu je naglasak stavljen na političko djelovanje žena i informiranost studenata i studentica o postojećim zakonima i mehanizmima za postizanje ravnopravnosti spolova u RH.

U nastavku se nalaze operacionalna i konceptualna shema istraživanja.

Operacionalna shema

VARIJABLE	METODOLOŠKA RAZINA	INDIKATORI
Sociodemografska, sociokulturna i socioekonomska obilježja	Individualna i grupna	Spol, dob, razina studija, mjesto rođenja, status stanovanja, obrazovanje oca i majke, životni standard, politička orijentacija, religijsko opredjeljenje, izobrazba povezana sa sadržajima o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti
Stavovi studenata o društvenim pojavama	grupna	Rodne uloge, feminizam, diskriminacija, patrijarhat, rodne vrijednosti
Položaj žena u javnom životu – politika	grupna	Mjesta zastupljenosti rodne diskriminacije, jednakost šansi, poticaj za bavljenje žena politikom, status žena u politici (žene na mjestima odlučivanja, žena na izbornim mjestima, izražavanje feminističkih stavova u politici, sposobnost i učinkovitost žena u politici), bavljenje ženskim pitanjima, prepreke bavljenja politikom, uzroci nedovoljne zastupljenosti žena među parlamentarnim zastupnicama
Informiranost o zakonima i mehanizmima postizanja ravnopravnosti spolova	grupna	Zakoni i mehanizmi provedbe ravnopravnosti između muškaraca i žena u politici

Konceptualna shema

6. REZULTATI I RASPRAVA

6.1. Rezultati anketnog istraživanja

Strukturalna obilježja sudionika koja se odnose na spol, dob, mjesto stanovanja, suživot, uspjeh u studiranju, razinu obrazovanja oca i majke pokazuju nejednaku distribuciju sudionika po spolu gdje prevladavaju ispitanice ženskog spola tj. njih 89%. Samo je 11% sudionika muškog spola (vidi tablicu 1. i grafički prikaz 1.). Ovdje treba napomenuti da ovaj odnos po spolu, otprilike, predstavlja i stvarni sudjelovanje studenata i studentica u ukupnom broju upisanih na Fakultetu, iako smo se tijekom provedbe anketiranja pokušavali doći do više studenata, kao i ukupnog uzorka. Naime, pored stalne objave anketa na web stranici Studentskog zbora i Instragrama, te povremenih poziva za sudjelovanje studentima od strane predstavnika Studentskog zbora, profesora na Odsjeku za sociologiju te studenata/predstavnika u Vijeću Odsjeka i autorice ovog istraživanja, ne možemo reći da smo zadovoljno odazivom. Budući da je istraživanje provedeno na uzorku studenata filozofskog fakulteta u Splitu, nije ni neobično da prevladavaju sudionici s 21 godinom (20,9%) i s 24 godine (17,6 %). Zanimljivo je kako ima i nešto starijih sudionika sa 28 i 36 godina (vidi tablicu 2. i grafički prikaz 2.). Isto tako, većina sudionika istraživanja nalazi se na prijediplomskoj razini studija (63,7%). Nešto malo više od trećine (36,3%) sudionika pohađa diplomsku razinu studija (vidi tablicu 3. i grafički prikaz 3.). Nadalje, najviše sudionika živi u većem gradu (44%), dok ih trećina živi u manjem gradu (34,1%). Na selu stanuje 18,7% sudionika, te najmanje na otoku (3,3%) (tablica 4. i grafički prikaz 4.). Rezultati koji se odnose na pitanje s kim živite pokazuju najveći udio sudionika koji živi, ili je stalno nastanjen s roditeljima (83,5%) (vidi tablicu 5. i grafički prikaz 5.). Nadalje, polovina sudionika ima vrlo dobar uspjeh u studiranju. Izvrsno je 25,3% studenata. Ocjenu dobar ima 20,9% sudionika, a dovoljan 3,3% (vidi tablicu 6. i grafički prikaz 6.). Set pitanja koja se odnose na razinu obrazovanja majke pokazuju kako više od polovine (69,2%) majki ima završenu srednju školu, a petina majki (20,9%) ima fakultetsko obrazovanje ili više (vidi tablicu 7. i grafički prikaz 7.). Isto tako, slični podaci su vidljivi i kod postignute razine obrazovanja očeva, gdje također najveći udio očeva ima završenu srednju školu (72,5%) (vidi tablicu 8. i grafički prikaz 8.).

Pitanja koja se odnose na socioekonomski status studenata pokazuju kako skoro polovica (48,4%) studenata ima dobar životni standard, a nešto manje od trećine (30,8%) osrednji životni standard (vidi tablicu 9. i grafički prikaz 9.). Isto tako, sudionici su se prema rezultatima provedenog istraživanja pokazali uglavnom apolitičnima (28,6%). Petina sudionika pripada

desnom centru (20,9%) (vidi tablicu 10. i grafički prikaz 10.). Nadalje, najviše sudionika, ili njih više od polovice vjeruje i prakticira vjeru (59,3%). Rezultati su pokazali i prisutnost agnostika (16,55) i ateista (8,8%) (vidi tablicu 11. i grafički prikaz 11.).

Na pitanja o susretanju sa sadržajima o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti tijekom dosadašnjeg obrazovanja sudionici su odgovorili kako su se većinski susretali (92,3%) (vidi tablicu 12. i grafički prikaz 12.), ali da unatoč susretanju nisu sudjelovali u nekakvoj vrsti izobrazbe povezanoj s pitanjima o rodnoj i spolnoj ravnopravnosti (65,9%) (vidi tablicu 13. i grafički prikaz 13.).

Sljedeća skupina pitanja se odnosila na stavove studenata o društvenim pojavama. Najveći udio studenata smatra kako u hrvatskom društvu prevladavaju uglavnom tradicionalne uloge (83,5%) (vidi tablicu 14. i grafički prikaz 14.). Nadalje, 42,9 % sudionika na feminizam gleda pozitivno, a 40,7% ni pozitivno ni negativno (vidi tablicu 15. i grafički prikaz 15.).

Sljedeći set pitanja odnosi se na slaganje sudionika sa tvrdnjama o određenim društvenim pojavama. Veći udio studenata se slaže kako su žene u Hrvatskoj uglavnom diskriminirane (27,5%) i kako je u hrvatskom društvu naglašeno prisutan patrijarhat (42,7%). Nešto malo manje od trećine sudionika (30,8%) ne slaže se kako se u hrvatskom društvu dovoljno promiče ravnopravnost spolova i rodne vrijednosti. Isto tako, nešto malo više od trećine studenata slaže se, i niti se slaže niti se ne slaže (35,3%) kako se radi na poboljšanju položaja žene u budućnosti (vidi tablicu 16. i grafički prikaz 16.). Idući set pitanja odnosi se na zastupljenost žena u javnom životu. Rezultati su pokazali i kako manje od polovine sudionika (44%) smatra da su žene nedovoljno prisutne u javnom životu hrvatskog društva (vidi tablicu 17. i grafički prikaz 17.). Nadalje, kao mjesto gdje je spolna/rodna diskriminacija najviše prisutna vide obitelj (38,5%) i radno mjesto (31,9%) (vidi tablicu 18. i grafički prikaz 18.). Rezultati istraživanja su pokazali i da žene imaju (44%) te da nemaju (45,1%) jednake šanse u bavljenju politikom kao i muškarci (vidi tablicu 19. i grafički prikaz 19.).

Iduća skupina tvrdnji odnosila se na pitanja koja se odnose na položaj žene u politici. Malo više od polovine sudionika istraživanja (56%) smatra da je potreban društveni poticaj kako bi se žene bavile politikom. Isto tako najveći udio sudionika (65,9%) se izjašnjava kako bi veća zastupljenost žena u politici mogla poboljšati kvalitetu političkih odluka. Smatraju (75,8%) i kako bi se žene u politici više bavile ženskim pitanjima od muškaraca, odnosno da bi veće prisustvo žena doprinijelo i otvaranju i rješavanju ženskih pitanja. Nadalje, rezultati su pokazali i kako

sudionici smatraju da nema dovoljnog broja žena na političkim mjestima odlučivanja (64,8%) te na izbornim listama za Sabor i listama za lokalne/županijske samouprave (57,1%). Također, 78% sudionika bi glasovalo za ženu na izornoj listi. Skoro polovina sudionika (46,2%) ne zna da se žene političarke uglavnom izjašnjavaju kao feministkinje, a malo više od trećine (35,2%) ih smatra da se žene političarke uglavnom izjašnjavaju kao feministkinje. Na tvrdnju kao Hrvatski sabor ima dovoljan broj zastupnica više od polovine sudionika (57,1%) je odgovorilo da se ne slaže. Također, sudionici smatraju kako su žene koje su aktivne u politici jednako sposobne i učinkovite kao i muškarci (85,7%) te kako viša razina obrazovanosti žena doprinosi njihovoj zainteresiranosti za politička pitanja (69,2%) (vidi tablicu 20. i grafički prikaz 20.).

Skupina odgovora na pitanja koja su se odnosila na određivanje važnosti navedenih tema o „ženskim pitanjima“ pokazala je kako sudionici smatraju da su teme o pravima na jednak pristup tržištu rada (93,4%), teme vezane za djecu i njihov odgoj te poslove/obveze u kućanstvu (90,1%), teme o nasilju nad ženama u obitelji (97,7%) te teme o reproduktivnim pravima (87,9%) veoma važna ženska pitanja (vidi tablicu 21. i grafički prikaz 21.). Iduće pitanje je bilo otvorenog tipa gdje su sudionici istraživanja trebali odgovoriti koja su ostala pitanja važna za javnu politiku. Polovina sudionika je odgovorila kako nema više važnih „ženskih pitanja“ koja bi naveli, 17,6% ne znaju koja bi još pitanja bila važna, a 5,5% ih smatra kako su sva već navedena. Sudionici su nekoliko puta naveli važnost plaća i menstrualnih problema kao važnih „ženskih pitanja“ (vidi tablicu 22. i grafički prikaz 22.). Isto tako, sudionici smatraju kako žene nedovoljno (45,1%) sudjeluju u politici RH (vidi tablicu 23. i grafički prikaz 23.).

Sudionici također, smatraju kako su neravnopravan položaj između muškaraca i žena u hrvatskom društvu (59,3%), postojanje stereotipa i predrasuda prema ženama (75,8%) te radna i obiteljska opterećenost žena prepreke bavljenja žena politikom (78%) (vidi tablicu 24. i grafički prikaz 24.). Nadalje, sudionici drže kako su politički postupci kod predlaganja za izborne liste (58,2%), preferencije biračkog tijela koje daju prednost muškarcima (74,7%) te kulturološki utjecaji (73,6%) uzroci nedovoljne zastupljenosti žena među parlamentarnim zastupnicama (vidi tablicu 25. i grafički prikaz 25.).

Posljednja skupina pitanja odnosila se na informiranost sudionika o zakonima i mehanizmima za postizanje ravnopravnosti spolova u Hrvatskoj. Rezultati su pokazali kako su sudionici uglavnom upoznati (57,1%) o postojanju obveznih uputa, da se *prilikom utvrđivanja i*

predlaganja lista za izbore u RH poštiva načelo ravnopravnosti spolova i vodi računa o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena na listama, na način da na listi mora biti najmanje 40% pripadnika svakog spola (vidi tablicu 26. i grafički prikaz 26.). Isto tako, sudionici su informirani o postojanju institucije Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova (74,7%) kao i Zakona o ravnopravnosti spolova RH (71%). Najmanje su upoznati o postojanju Koordinatora za ravnopravnost spolova u uredima državne uprave (74,7%) i tijelima državne uprave (73,6%) te županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova.(73,6%) (vidi tablicu 27. i grafički prikaz 27.).

6.2. Inferencijalna statistika

Jedna od hipoteza H1 je glasila kako studentice više od studenata smatraju kako su žene nedovoljno prisutne u javnom životu hrvatskog društva. Hipoteza je testirana Mann-Whitney U testom kako bi utvrdili postoji li statistički značajna razlika između studenata i studentica te njihovih stavova o prisutnosti žena u javnom životu hrvatskog društva. Analizom smo utvrdili da ne postoji statistički značajna razlika između spola (medijan=2, n=81) i stavova o prisutnosti žena u javnom životu hrvatskog društva (medijan=2, n=91), $U=352,000$, $Z=-0,721$, $p=0,471$. Stoga, je ova hipoteza odbačena. Ovdje treba napomenuti da, iako smo, dobili reprezentativan uzorak studenata (u odnosu na postotak muške populacije općenito na Fakultetu), ovakav rezultat može se interpretirati i u kontekstu činjenice da studenti društvenih i humanističkih studija imaju i veća saznanja i zainteresiranost za ovu temu, jer se, na primjer, u medijima često komentiraju problem rodne neravnopravnosti glede sudjelovanja žena u javnosti.

Tablični prikaz 1.

Prisutnost žena u javnom životu hrvatskog društva	Spol	Zbroj sudionika	Suma rangova	Mean rank	U	Z	p
	M	10	407,00	40,70	352,000	-0,721	0,471
	Ž	81	3779,00	46,65			

$M(\text{prisutnost žena})=2$, $M(\text{spol})=2$

Sljedeću hipotezu (H2) koja je glasila kako studenti/ice koji/e su politički orijentirani prema lijevom centru smatraju da žene nedovoljno sudjeluju u politici RH za razliku od studenata/ica koje su orijentirane na desni centar. Hipoteza je testirana Mann Whitney-U testom. Test je pokazao da nema statistički značajne razlike između političke orijentacije studenata (medijan=4,n=35) i nedovoljnog sudjelovanja žena u politici (medijan=2, n=91), $U= 120,000$, $z=-1,133$, $p=0,257$. Time je ova hipoteza odbačena.

Tablični prikaz 2.

	Politička orijentacija	N	Mean rank	U	Z	p
Nedovoljno sudjelovanje žena u politici RH	Desni centar	19	19,68	120,000	-1,133	0,257
	Lijevi centar	16	16,00			

$M(\text{sudjelovanje žena})=2$, $M(\text{politička orijentacija})=4$

Hipoteza H3 je glasila kako studenti/ice koji smatraju da u hrvatskom društvu prevladavaju tradicionalnije uloge smatraju da ima dovoljan broj žena na političkim mjestima odlučivanja za razliku od studenta/ica koji smatraju da u hrvatskom društvu prevladavaju egalitarne rodne uloge. Hipotezu smo testirali Kruskal-Wallis testom. Analizom smo utvrdili da postoji statistički značajna razlika između rodnih uloga i broja žena na političkim mjestima odlučivanja ($h=12,484$, $df=2$, $p=0,02$) sa srednjim rangom od 49,11 za tradicionalne uloge, 18,57 za egalitarne uloge i 40,50 za kategoriju ne znam.

Tablični prikaz 3.

Žene na političkim mjestima odlučivanja	Rodne uloge	Zbroj sudionika	Mean rank	H	df	p
	tradicionalne	76	49,11	12,484	2	0,002
	egalitarne	7	18,57			
	ne znam	8	40,50			

Hipoteza H4 je glasila kako su studentice više od studenata upoznate o postojanju obveznih uputa prilikom utvrđivanja i predlaganja lista za izbore u RH, a koja se odnose na ravnopravnost spolova, u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova RH. Hipoteza je testirana hi-kvadrat testom. Analizom je utvrđeno da postoji statistički značajna razlika ($X^2=4,953^a, df=1, p=0,026$) između spola i upoznatosti studenata s postojanjem obveznih uputa prilikom utvrđivanja i predlaganja lista za izbore u RH.

Tablični prikaz 4.

Spol*postojanje obveznih uputa			Postojanje obveznih uputa		
			da	ne	ukupno
spol	muški	count	9 _a	1 _b	10
		% spol	90%	10%	100%
		% postojanje obveznih uputa	17,3%	2,6%	11%
		% ukupno	9,9%	1,1%	11%
	ženski	count	43 _a	38 _b	81
		% spol	53,1%	46,9%	100%
		% postojanje obveznih uputa	82,7%	97,4%	89%
		% ukupno	47,3%	41,8%	89%
ukupno		count	52	39	91
		% spol	57,1%	42,9%	100%
		% postojanje obveznih uputa	100%	100%	100%
		% ukupno	57,1%	42,9%	100%

$X^2=4,953^a, df=1, p=0,026$

Iduća hipoteza H5 glasila je kako studenti smatraju da bi se žene više bavile „ženskim“ pitanjima u politici od studentica. Hipotezu smo testirali Mann-Whitney U testom. Analizom smo utvrdili da ne postoji statistički značajna razlika između spola (medijan=2, n=10) i stavova da bi se žene više bavile „ženskim pitanjima“ od muškaraca (medijan=1, n=91), $U=385,000, z=-0,339, p=0,735$ te je time ova hipoteza odbačena.

Tablični prikaz 5.

„ženska pitanja“	spol	Zbroj sudionika	Suma rangova	Mean rank	U	Z	P
	M	10	440,00	44,00	385,000	-0,339	0,735
	Ž	81	3746,00	46,25			

$M(\text{spol})=2$, $M(\text{ženska pitanja})=1$

Sljedeća hipoteza H6 je glasila kako su studenti sa seoskog područja više skloniji patrijarhalnosti od studenata iz većih gradova. Hipoteza je testirana Kruskal-Wallis testom. Test je pokazao kako nema statistički značajne razlike između mjesta stanovanja i prisutnosti patrijarhata u hrvatskom društvu ($h=5,975$, $df=3$, $p=0,113$) čime je navedena hipoteza odbačena.

Tablični prikaz 6.

Prisutnost patrijarhata u društvu	Mjesto stanovanja	Zbroj sudionika	Mean rank	H	df	p
	veći grad	40	46,64	5,975	3	0,113
	manji grad	31	42,18			
	selo	17	45,65			
	otok	3	79,00			

Posljednja hipoteza H7 je glasila kako studenti koji su orijentirani prema krajnjoj ljevici smatraju da su postupci prilikom predlaganja izbornih lista uzroci nedovoljne zastupljenosti žena u politici za razliku od studenata koji su orijentirani prema krajnjoj desnici. Hipoteza je testirana Kruskal-Wallis testom. Analiza je pokazala kako nema statistički značajne razlike između političke orijentacije sudionika i stavova da su postupci prilikom predlaganja izbornih lista uzroci nedovoljne zastupljenosti žena u politici ($h=2,501$, $df=5$, $p=0,776$). Time je i ova hipoteza odbačena.

Tablični prikaz 7.

Postupci prilikom predlaganja izbornih lista	Politička orijentacija	Zbroj sudionika	Mean rank	H	df	p
	Krajnja desnica	11	47,64	2,501	5	0,776
	Desni centar	19	48,58			
	centar	9	38,22			
	lijevi centar	16	42,78			
	Krajnja ljevica	10	42,15			
	Apolitičan/a	26	49,58			

7. ZAKLJUČAK

Istraživanje je provedeno metodom ankete, a mjerni instrument je bio upitnik. Sudjelovao je 91 sudionik, tj. student Filozofskog fakulteta u Splitu. Važno je napomenuti kako uzorak predstavlja odziv studenata i studentica za kojeg možemo utvrditi da je bio slab, unatoč stalnim objavama anketa i poticanjem studenata na sudjelovanje. Glavni cilj istraživanja je bio utvrditi stavove studenata Filozofskog fakulteta u Splitu o participaciji žena u politici.

Sociodemografske, sociokulturne i socioekonomske karakteristike pokazuju kako sudionici istraživanja najviše pripadaju dobnoj skupini od 21 do 24 godine, nalaze se na prijediplomskoj razini studija s vrlo dobrim uspjehom u studiranju te žive u većim ili manjim gradovima i najčešće u suživotu s roditeljima. Njihovi roditeljima najčešće imaju završenu srednju školu, a životni standard im je, prema njihovoj procjeni, dobar. Nadalje, najviše sudionika istraživanja je izjavila kako su apolitični/ne te da su praktični vjernici.

Dobiveni podaci pokazuju kako su se studenti uglavnom susretali sa sadržajima o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti tijekom svoga dosadašnjeg obrazovanja, ali da nisu sudjelovali u nekakvim vrstama obrazovanja ili izobrazbi koja su povezana sa rodno/spolnim pitanjima o ravnopravnosti. Nadalje, zanimljivo je kako studenti kao mjesto najveće spolne/rodne diskriminacije vide samu obitelj, a najmanje obrazovanje. Također, unatoč prevladavanju tradicionalnih rodni uloga u društvu prevlada pozitivan pogled na feminizam. Nadalje, studenti se uglavnom slažu da su u društvu žene diskriminirane te da je i dalje prisutan patrijarhat. Studenti smatraju i kako se nedovoljno promiču rodne vrijednosti i ravnopravnost spolova, iako smatraju da se ipak radi na poboljšanju položaja žena.

Važno je i istaknuti kako su studenti podijeljeni što se tiče stavova o postojanju jednakosti šansi između muškaraca i žena za bavljenje politikom, što potvrđuju i njihovi odgovori gdje su skloni izražavanju potrebe za snažnijim angažiranjem i društvenim poticajem da bi se žene bavile politikom, kao i da bi veća zastupljenost žena u politici mogla poboljšati kvalitetu političkih odluka, te da bi se žene više od muškaraca bavile „ženskim pitanjima.“ Isto tako drže, odnosno primjećuju kako je nedovoljan broj žena na političkim mjestima odlučivanja kao i na izbornim listama. Nadalje, studenti smatraju i kako su žene koje se bave politikom jednako sposobne i učinkovite kao i muškarci te da njihova veća razina obrazovanosti doprinosi i njihovoj većoj

zainteresiranosti za politička pitanja. Zanimljivo je i kako samo troje studenata ne bi glasovalo za ženu na izbornoj listi, a neki drže i kako Hrvatski sabor ima dovoljan broj zastupnica. Studenti isto tako, nisu sigurni u to da se žene političarke uglavnom izjašnjavaju kao feministkinje.

Kao glavne prepreke bavljenja žena politikom studenti vide neravnopravan položaj muškaraca i žena u hrvatskom društvu, postojanje stereotipa i predrasuda prema ženama te radnu i obiteljsku opterećenost žena. Također, studenti kao uzroke nedovoljne zastupljenosti žena među parlamentarnim zastupnicama uočavaju političke postupke kod predlaganja za izborne liste, preferencije biračkog tijela kojima se prednost daje muškarcima te kulturološke uzroke (religija, obrazovanje, shvaćanje rodnih uloga).

Također, rezultati istraživanju su pokazali i kako su studenti upoznati o postojanju obveznih uputa da se prilikom utvrđivanja i predlaganja lista za izbore u RH poštuje načelo ravnopravnosti spolova, ali nisu upoznati sa svim njegovim institucijama i mehanizmima što nam ukazuje na potrebu edukacija o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti tijekom sustava obrazovanja.

Studenti smatraju i kako su teme o jednakom pristupu tržištu rada, teme vezane za djecu, njihov odgoj te poslove u kućanstvu kao i teme o nasilju i reproduktivnim pravima važna „ženska pitanja“ u politici. U pitanju da navedu još neka važna pitanja koja smatraju da nisu navedena dosta studenata je navelo pitanja menstrualnih potrepština te pitanja pobačaja te jednakosti plaća koja bi mogla poslužiti kao pitanja na koja bi se moglo staviti naglasak u budućim istraživanjima. Može se zaključiti kako je istraživanje Šinko (2008) potvrdilo kao važna „ženska pitanja“ pitanja jednake plaće za jednaki rad i pitanja nasilja protiv žena. Tada je visok postotak odgovora imalo i pitanje odgovornog partnerstva žena i muškaraca koje sada nije spomenuto ni u pitanju otvorenog tipa gdje su ga sudionici mogli navesti.

Iz svega se može zaključiti da su studenti svjesni da su žene nedovoljno prisutne u javnom životu hrvatskog društva te njihovog nedovoljnog sudjelovanja u politici RH. Ovo istraživanje potvrđuje nalaze Štimac Radin (2007.) čiji su sudionici isto tako, bili svjesni činjenice da žene nisu dovoljno zastupljene (52,3%) u političkom životu Hrvatske. U njenom istraživanju je ustanovljeno kako socioprofesionalni status, dob i obrazovanje odnosno studentska populacija, viši stupanj obrazovanja i dob od 25 do 29 godina ima značajan utjecaj na opredjeljenje za stav da je sudjelovanje žena u politici nezadovoljavajuće (Štimac Radin, 2007:162). Nadalje, ovo istraživanje je utvrdilo kako se studenti uglavnom slažu da su žene diskriminirane, da je prisutan

patrijarhat te da se radi na poboljšanju njihovog položaja. Stoga, nisu potvrđeni stavovi (41%) mladih koji su 2004. godine smatrali da su žene u našem društvu u lošijem položaju od muškaraca (Štimac Radin, 2007:171). Također, vidljiv je i pomak u pogledu na feminizam na koji studenti sada gledaju pozitivno, koji tada nije zadobio legitimaciju te je uglavnom mlađim sudionicima bio neprihvatljiv (37,6%) (Štimac Radin, 2007:174).

Nadalje, rezultati istraživanja su pokazali i da nema statistički značajne razlike u odnosu na spol i stavove studenata o prisutnosti žena u javnom životu hrvatskog društva te spol i stavove studenata da bi se žene bavile više „ženskim pitanjima“ od muškaraca, s napomenom da u uzorku nismo imali poželjnu spolnu strukturu ispitanika. Također, nije utvrđena ni razlika između političke orijentacije studenata stavova o nedovoljnom sudjelovanju žena u politici te između političke orijentacije i stavova da su uzroci nedovoljne zastupljenosti žena u politici postupci prilikom predlaganja izbornih lista. Nadalje, ni mjesto stanovanja i sklonost patrijarhalnosti nisu se, isto tako, pokazali statistički značajnima. Ipak, istraživanje je utvrdilo postojanje razlika između rodni uloga i stavova o postojanju dovoljnog broja žena na političkim mjestima odlučivanja te postojanja razlika između spola sudionika i informiranosti o postojanju obveznih uputa prilikom predlaganja lista za izbore u RH.

Isto tako, potrebno je navesti da je jedno od ograničenja ovog istraživačkog rada bio i sami uzorak koji je unatoč stalnim objavama upitnika na Facebook i Instagram stranici Studentskog zbora Filozofskog fakulteta u Splitu bio mali. Naime, u istraživanju je sudjelovao/la 91 student i studentica. Isto tako, osim malog broja sudionika i rezultati istraživanja su pokazali ograničenje u vidu nejednake distribucije sudionika po spolu gdje su prevladavale pripadnice ženskog spola tj. njih 81, dok je pripadnika muškog spola u istraživanju bilo 10. Međutim, ovdje je potrebno napomenuti kako ovaj odnos po spolu predstavlja stvarni odnos broja studenata i studentica upisanih na Filozofski fakultet u Splitu.

8. LITERATURA

Akcijski plan za provedbu nacionalnog plana za ravnopravnost spolova, za razdoblje do 2024. godine (2023.), Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske

Creswell, J.W. (2012.), *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston, Ma: Pearson

DIP (2024). Kandidatura – statistički podaci, Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor 17.04. 2024.

Državni zavod za statistiku (2024.) *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2024.*, Zagreb.

Galić, B. (2002.) Moć i rod. *Revija za sociologiju*, 33 (3-4): 225-238.

Leinert Novosel, S. (1990.) *Žene – politička manjina*, Zagreb, NIRO „Radničke novine“

Leinert Novosel, S. (1994.), „Žene u politici: je li intervencija potrebna?“, *Politička misao*, 31 (4):

Leinert Novosel, S. (1995.) Političke stranke Hrvatske o ulozi žene u društvu. *Politička misao*, 32 (2): 112-139

Leinert Novosel, S. (1996.) Žene Hrvatske u Europi. *Politička misao*, 33 (2-3): 177-197.

Leinert Novosel, S. (2007.), Politika ravnopravnosti spolova: kako do „kritične mase“ žena u parlamentima? *Politička misao*, 44 (3): 85-102.

Leinert Novosel, S. (2009.), Žene Hrvatske i NATO: ZA, PROTIV ili ... *Međunarodne studije*, 9 (1): 20-35.

Leinert Novosel, S. (2011.), Rodna (ne)ravnopravnost i diskriminacija u politici, u Kamenov, Ž. Galić, B. (2011.), Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj, Istraživanje: „Percepcija, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u republici Hrvatskoj“ Biblioteka ONA, Ured za ravnopravnost spolova vlade Republike Hrvatske, str.59-65.

Leinert Novosel, S. (2011.), Rodni stereotipi, predrasude i diskriminacija žena u politici, U Radačić, I. & Vince-Pallua, J. (ur.), *Ljudska prava žena. Razvoj na međunarodnoj i nacionalnoj razini 30 godina nakon usvajanja Konvencije UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena.*

Zagreb, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, str. 111-127.

Leinert Novosel, S. (2018.), Društveni položaj žena u Republici Hrvatskoj: žena i obitelj (1999. - 2016.), *Politička misao*, 55 (1): 53-73.

Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2011. do 2015. (2011.), Biblioteka ONA

Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine (2023.), Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske

Pološki, N. (2003.), „Ženski stil vođenja“ -empirijsko istraživanje primarnih nositelja u hrvatskim poduzećima. *Ekonomski pregled*, 54 (1-2), 38-54.

Pološki Vokić, N. i Bulat, I. (2013). Što žene lideri unose u politiku – psihološka i radna obilježja, stil vođenja, interesi i perspektive. *EFZG working paper series*, (01), 1-10.

Spahić Šiljak, Z. (2019.), Sociologija roda-feministička kritika, Sarajevo, TPO Fondacija

Šinko, M. (2007) Žene u parlamentima - globalna perspektiva. *Politička misao*. Vol. XLIV, No.2. str.71-92.

Šinko, M. (2008.), Žene u hrvatskoj politici. Sažetak rezultata istraživanja. Zagreb, Centar za ženske studije

Šinko, M. (2015.) Žene i politika, feminizam i politologija: doprinos raspravi o stanju političke znanosti Žene i politika: feministička politička znanost, Centar za ženske studije, Zagreb, str.22-57.

Šinko, M. (2016.), Parlamentarna predstavljenost žena u Hrvatskoj: nakon nevidljivosti i staklenog stropa-regresija, *Političke analize*, 27: 3-10.

Štimac Radin, H. (2007.), Politička participacija žena i rodna (ne)osviještenost mladih. U Ilišin, V., Radin F. (ur.) *Mladi: problem ili resurs*, Zagreb: Institut za društvena istraživanja, str. 157-177-x

Štimac Radin, H. (2014), Studentska populacija o ravnopravnosti spolova i političkoj participaciji žena. U Ilišin, V. (ur.), Sociološki portret hrvatskih studenata, Zagreb: Institut za društvena istraživanja, str. 321-340

Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., Pološki Vokić, N. (2014.). Priručnik za metodologiju istraživanja u društvenim djelatnostima: kako osmisлити, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje, M.E.P. d. o. o., Zagreb

Zakon o ravnopravnosti spolova (2017):Narodne novine 82/08, 69/17

INTERNETSKI IZVORI:

<https://www.britannica.com/topic/Me-Too-movement> (09.09.2024.)

<https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-63212970> (10.09.2024.)

<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-where-women-cant-vote>
(17.9.2024.)

<https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/podzastupljenost-zena-u-politici-te-njihov-iskorak-u-drustvu-51926> (10.09.2024.)

9. METODOLOŠKA I EMPIRIJSKA ARHIVA

9.1. Upitnik korišten u istraživanju

STAVOVI STUDENATA FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU PREMA SUDJELOVANJU ŽENA U POLITICI

Poštovani/e,

Molimo Vas za sudjelovanje u istraživanju koje se provodi u svrhu završnog rada Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta u Splitu. Cilj ovog istraživanja je utvrditi stavove studenata prema sudjelovanju žena u politici. Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i anonimno. Podaci dobiveni ovim istraživanjem biti će korišteni u istraživačke i znanstvene svrhe. Slobodni ste odustati od istraživanja u bilo kojem trenutku.

Hvala na sudjelovanju!

1. Spol:

1. muški
2. ženski

2. Dob: _____

3. Razina studija:

1. prijediplomski sveučilišni studij
2. diplomski sveučilišni studij

4. Mjesto stalnog stanovanja:

1. veći grad
2. manji grad
3. selo
4. otok

5. S kim živite:

1. sam/a
2. s roditeljima
3. s cimerima/icama
4. s partnerom/icom
5. ostalo
(navedite) _____

6. Procijenite Vaš uspjeh u studiranju:

1. nedovoljan
2. dovoljan
3. dobar
4. vrlo dobar
5. izvrstan

7. Razina obrazovanja Vaše majke je:

1. nezavršena osnovna škola
2. osnovna škola
3. srednja škola
4. viša škola
5. fakultetsko obrazovanje ili više

8. Razina obrazovanja Vašeg oca je:

1. nezavršena osnovna škola
2. osnovna škola
3. srednja škola
4. viša škola
5. fakultetsko obrazovanje ili više

9. Kako procjenjujete Vaš životni standard?

1. jako nizak
2. nizak
3. osrednji
4. dobar
5. jako dobar

10. Vaša politička orijentacija je:

1. krajnja desnica
2. desni centar
3. centar
4. lijevi centar
5. krajnja ljevica
6. apolitičan/-na

11. Vaše religijsko opredjeljenje je:

1. vjerujete i prakticirate vjeru
2. vjerujete i ne prakticirate vjeru
3. agnostik
4. ateist

12. Jeste li se tijekom dosadašnjeg obrazovanja susretali sa sadržajima o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti?

1. da
2. ne

13. Jeste li možda sudjelovali u nekoj vrsti izobrazbe povezanoj s pitanjima o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti?

1. da
2. ne

14. Prema Vašem mišljenju kakve rodne uloge prevladavaju u hrvatskom društvu?

1. tradicionalne
2. egalitarne
3. ne znam

15. Kako gledate na feminizam?

1. pozitivno
2. negativno
3. ni pozitivno ni negativno

16.Označite slažete li se s navedenim tvrdnjama.	Uopće se ne slažem (1)	Ne slažem se (2)	Niti se slažem niti se ne slažem (3)	Slažem se (4)	U potpunosti se slažem (5)
16.1 Žene u Hrvatskoj su diskriminirane					
16.2.U hrvatskom društvu je naglašeno prisutan patrijarhat					
16.3.U hrvatskom društvu se dovoljno promiče ravnopravnost spolova i rodne vrijednosti					
16.4.Radi se na poboljšanju položaja žene u budućnosti					

17. Jesu li žene dovoljno prisutne u javnom životu hrvatskog društva?

1. da
2. ne
3. ne mogu procijeniti

18. Prema Vašem mišljenju, gdje je najviše zastupljena spolna/rodna diskriminacija?

1. u obitelji
2. na radnom mjestu
3. u obrazovanju
4. u području politike

19. Prema Vašem mišljenju imaju li žene jednake šanse kao i muškarci da se bave politikom?

1. da
2. ne
3. ne mogu procijeniti

20. Odgovorite na tvrdnje vezane uz status žena u politici.	DA (1)	NE (2)	NE ZNAM (3)
20.1. Potreban je društveni poticaj da bi se žene bavile politikom			
20.2. Veća zastupljenost žena u politici bi mogla poboljšati kvalitetu političkih odluka			
20.3. Žene u politici bi se, više od muškaraca, bavile „ženskim“ pitanjima			
20.4. Ima dovoljan broj žena na političkim mjestima odlučivanja			
20.5. Ima dovoljan broj žena na izbornim listama za Sabor i lokalne/županijske samouprave			
20.6. Glasao/la bi za ženu na izornoj listi			
20.7. Žene političarke uglavnom se izjašnjavaju kao feministkinje			
20.8. Hrvatski sabor ima dovoljan broj zastupnica			
20.9. Žene koje su aktivne u politici su jednako sposobne i učinkovite kao i muškarci			
20.10. Smatram da viša razina obrazovanosti žena doprinosi njihovoj zainteresiranosti za politička pitanja			

21. Smatram da su važne navedene teme o „ženskim“ pitanjima u politici?	DA (1)	NE (2)
21.1. teme o pravima na jednak pristup tržištu rada		
21.2. teme vezane za, djecu i njihov odgoj te poslove/obveze u kućanstvu		
21.3. teme o nasilju nad ženama i u obitelji		
21.4. teme o reproduktivnim pravima		

22. Držite li da je još neko “žensko pitanje” važno za javnu politiku, a koje nije prethodno navedeno?

23. Kako, općenito, ocjenjujete sudjelovanje žena u politici RH?

1. nedovoljno
2. dovoljno
3. ne mogu procijeniti

24. Označite vidite li sljedeće tvrdnje kao prepreke bavljenja žena politikom.	DA (1)	NE (2)	NE ZNAM (3)
24.1. Neravnopravni položaj između muškaraca i žena u hrvatskom društvu			
24.2. Postojanje stereotipa i predrasuda prema ženama			
24.3. Radna i obiteljska opterećenost žena			

25. Smatram da sljedeći uzroci mogu uvjetivati nedovoljne zastupljenosti žena među parlamentarnim zastupnicama:	DA (1)	NE (2)	NE ZNAM (3)
25.1. Politički postupci kod predlaganja za izborne liste			
25.2. Preferencije biračkog tijela (daje se prednost muškarcima)			
25.3. Kulturološki (utjecaj religije, obrazovanje i shvaćanja rodni uloga)			

26. Jeste li upoznati o postojanju obveznih uputa, da se *prilikom utvrđivanja i predlaganja lista za izbore u RH poštiva načelo ravnopravnosti spolova i vodi računa o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena na listama*, na način da na listi mora biti *najmanje 40% pripadnika svakog spola*?

1. da
2. ne

27. Jeste li informirani o postojanju:	DA (1)	NE (2)
27.1. Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH		
27.2. Odbor za ravnopravnost spolova Sabora RH		
27.3. Pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova RH		
27.4. Koordinatora za ravnopravnost spolova u uredima državne uprave		
27.5. Koordinatora za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave		
27. 6. Županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova		
27. 7. Zakona o ravnopravnosti spolova RH		
27.8. Dokumenta -Nacionalna politika za ravnopravnost spolova		

9.2. Protokol anketnog istraživanja

PROTOKOL korišten u istraživanju *Stavovi studenata Filozofskog fakulteta u Splitu prema sudjelovanju žena u politici*

Ime i prezime anketara: _____

Datum i mjesto: _____

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7																				
8																				
9																				
10																				
11																				
12																				
13																				
14																				
15																				
16.01																				
16.02																				

16.03																				
16.04																				
17																				
18																				
19																				
20.01																				
20.02																				
20.03																				
20.04																				
20.05																				
20.06																				
20.07																				
20.08																				
20.09																				
20.10																				
21.01																				
21.02																				
21.03																				
21.04																				
22																				
23																				
24.01																				
24.02																				
24.03																				

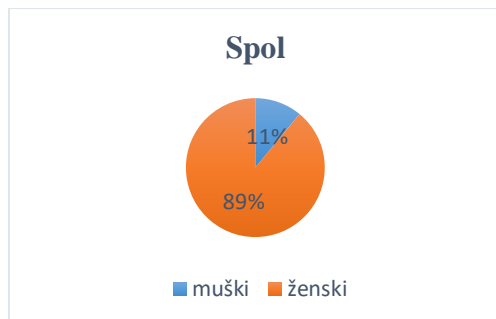
25.01																			
25.02																			
25.03																			
26																			
27.01																			
27.02																			
27.03																			
27.04																			
27.05																			
27.06																			
27.07																			
27.08																			

9.3. Tablični i grafički prikazi rezultata

Tablica 1. Spol

	f	%
Muški	10	11,0
Ženski	81	89,0
Ukupno	91	100

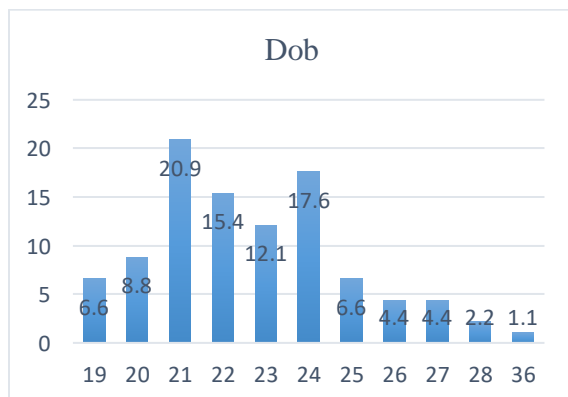
Grafički prikaz 1.

Tablica 2. Dob

	f	%
19	6	6,6
20	8	8,8
21	19	20,9
22	14	15,4
23	11	12,1
24	16	17,6
25	6	6,6
26	4	4,4
27	4	4,4
28	2	2,2
36	1	1,1
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 2.

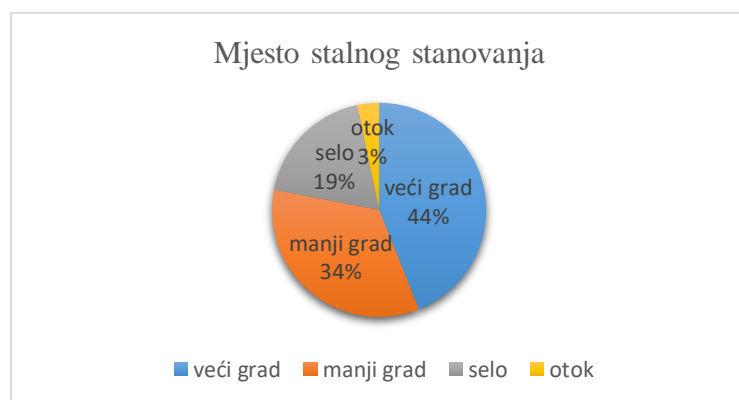
	f	%
prijediplomski sveučilišni studij	58	63,7
diplomski sveučilišni studij	33	36,3
ukupno	91	100

Grafički prikaz 3.

	f	%
veći grad	40	44,0
manji grad	31	34,1
selo	17	18,7
otok	3	3,3
ukupno	91	100,1

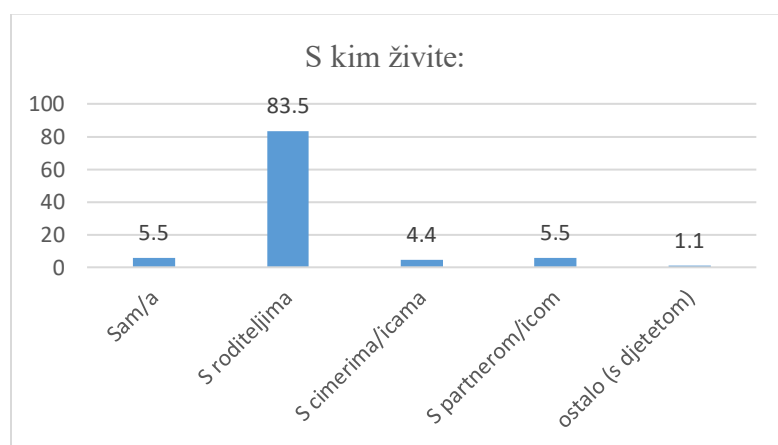
Grafički prikaz 4.

Tablica 5. S kim živite:

	f	%
sam/a	5	5,5
s roditeljima	76	83,5
s cimerima/icama	4	4,4
s partnerom/icom	5	5,5
ostalo (s djetetom)	1	1,1
ukupno	91	100

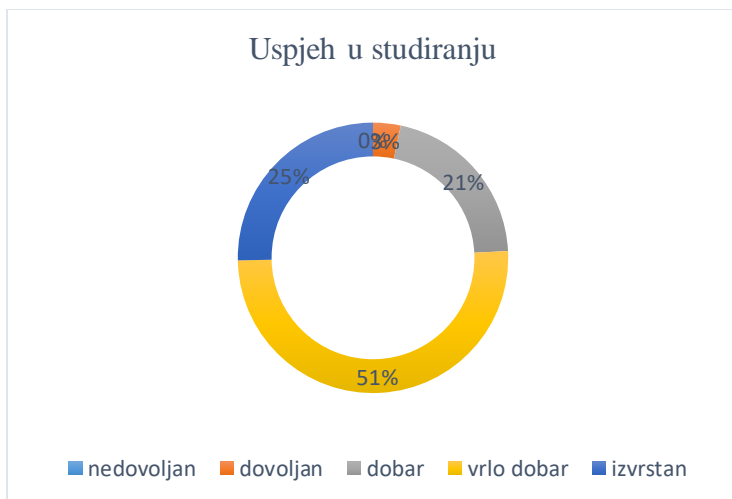
Grafički prikaz 5.

Tablica 6. Uspijeh u studiranju

	f	%
nedovoljan	0	0 %
dovoljan	3	3,3
dobar	19	20,9
vrlo dobar	46	50,5
izvrstan	23	25,3
ukupno	91	100

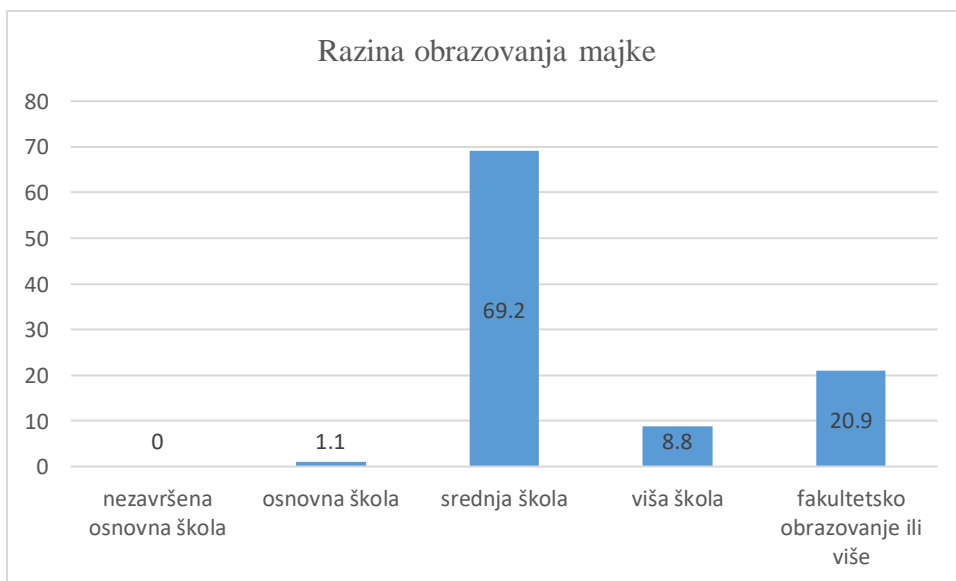
Grafički prikaz 6.

Tablica 7. Razina obrazovanja majke

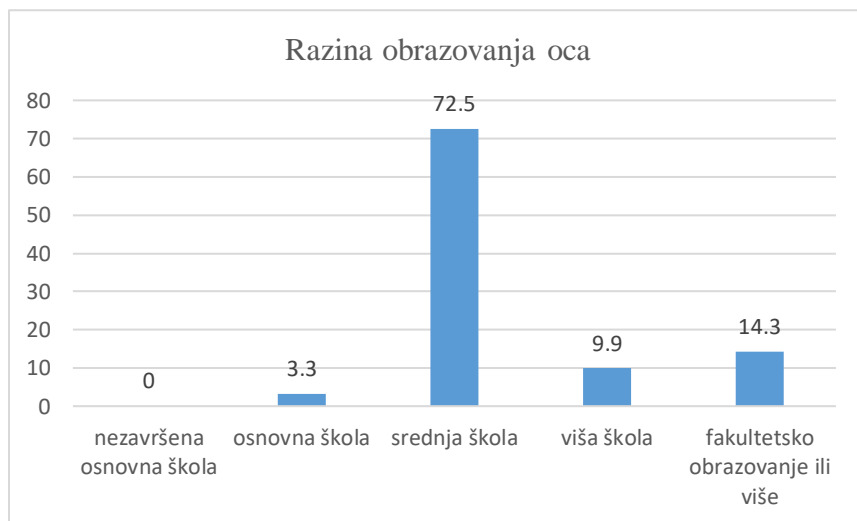
	f	%
nezavršena osnovna škola	0	0
osnovna škola	1	1,1
srednja škola	63	69,2
viša škola	8	8,8
fakultetsko obrazovanje ili više	19	20,9
ukupno	91	100

Grafički prikaz 7

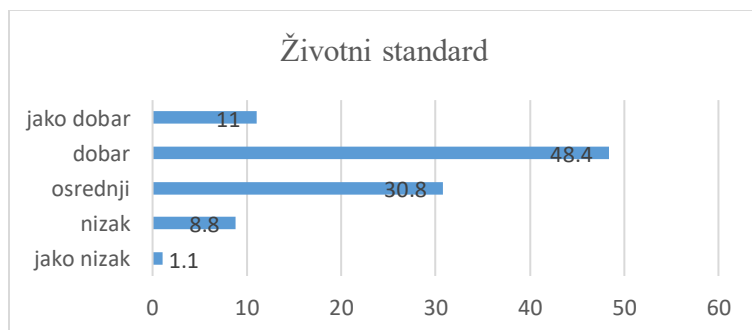
	f	%
nezavršena osnovna škola	0	0
osnovna škola	3	3,3
srednja škola	66	72,5
viša škola	9	9,9
fakultetsko obrazovanje ili više	13	14,3
ukupno	91	100

Grafički prikaz 8.

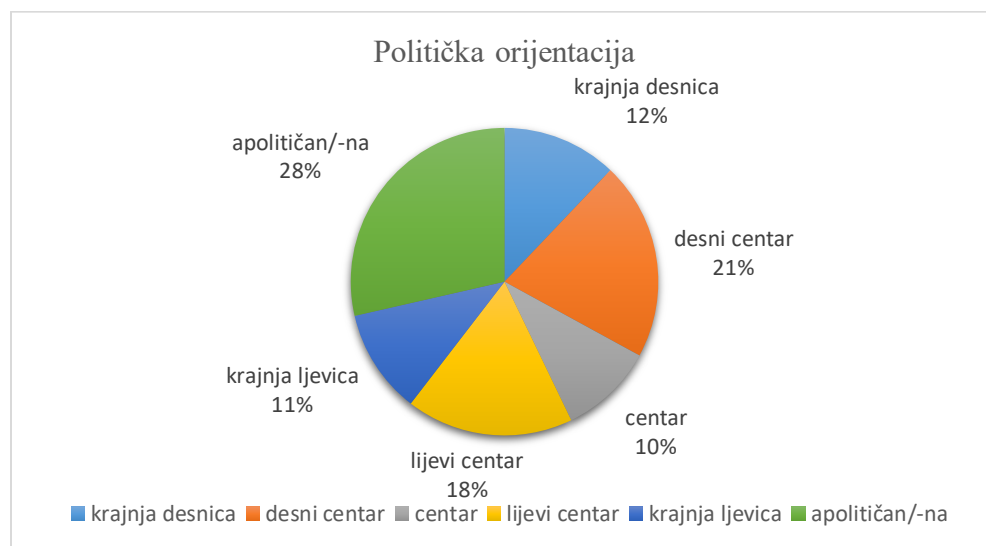
	f	%
jako nizak	1	1,1
nizak	8	8,8
osrednji	28	30,8
dobar	44	48,4
jako dobar	10	11
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 9.

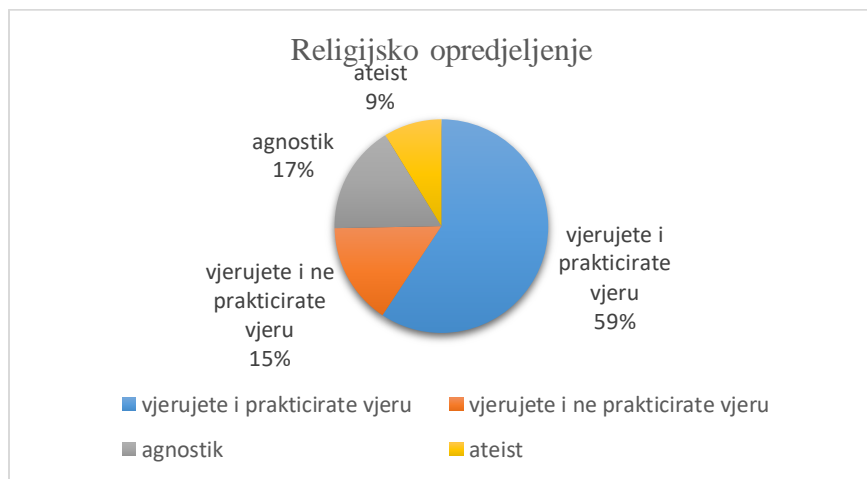
	f	%
krajnja desnica	11	12,1
desni centar	19	20,9
centar	9	9,9
lijevi centar	16	17,6
krajnja ljevica	10	11,0
apolitičan/-na	26	28,6
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 10.

	f	%
vjerujete i prakticirate vjeru	54	59,3
vjerujete i ne prakticirate vjeru	14	15,4
agnostik	15	16,5
ateist	8	8,8
ukupno	91	100

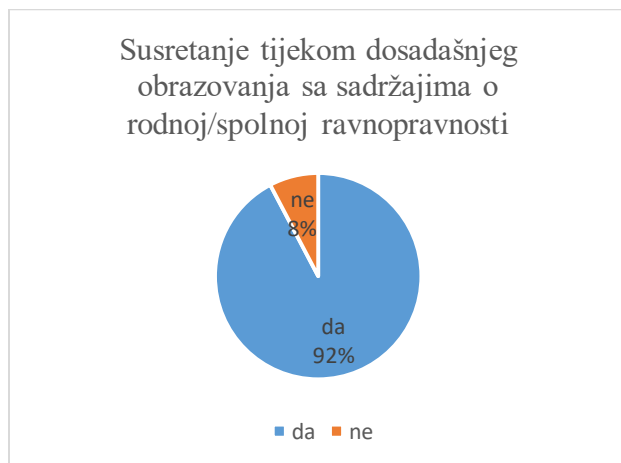
Grafički prikaz 11.

Tablica 12. Susretanje tijekom dosadašnjeg obrazovanja sa sadržajima o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti

	f	%
da	84	92,3
ne	7	7,7
ukupno	91	100

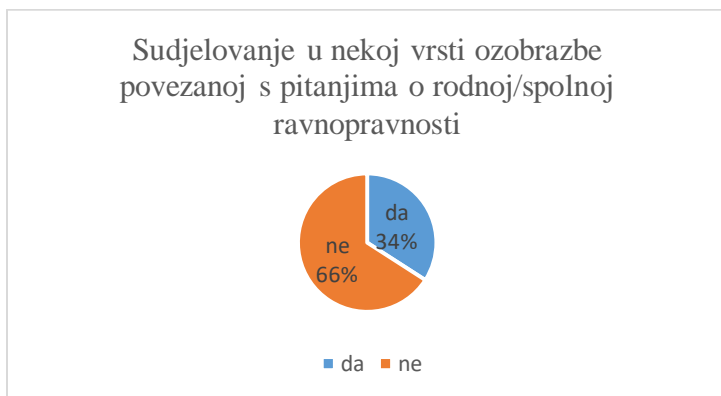
Grafički prikaz 12.

Tablica 13. Sudjelovanje u nekoj vrsti izobrazbe povezanoj s pitanjima o rodnoj/spolnoj ravnopravnosti

	f	%
da	31	34,1
ne	60	65,9
ukupno	91	100

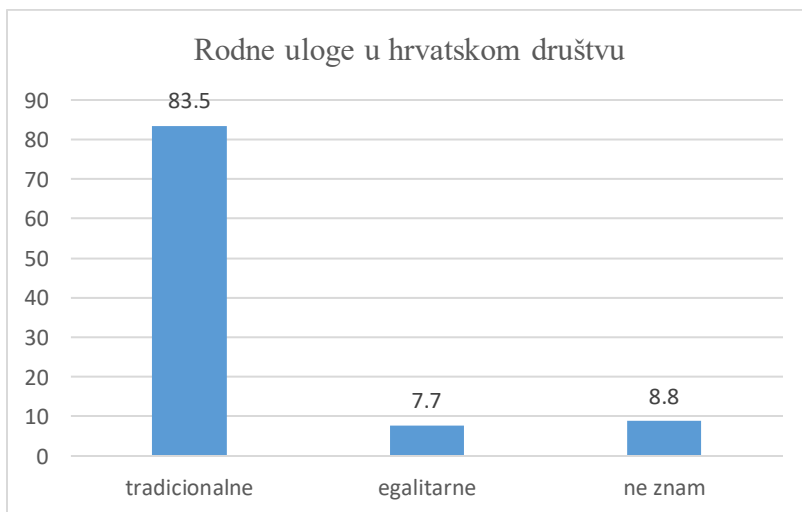
Grafički prikaz 13.

Tablica 14. Rodne uloge u hrvatskom društvu

	f	%
tradicionalne	76	83,5
egalitarne	7	7,7
ne znam	8	8,8
ukupno	91	100

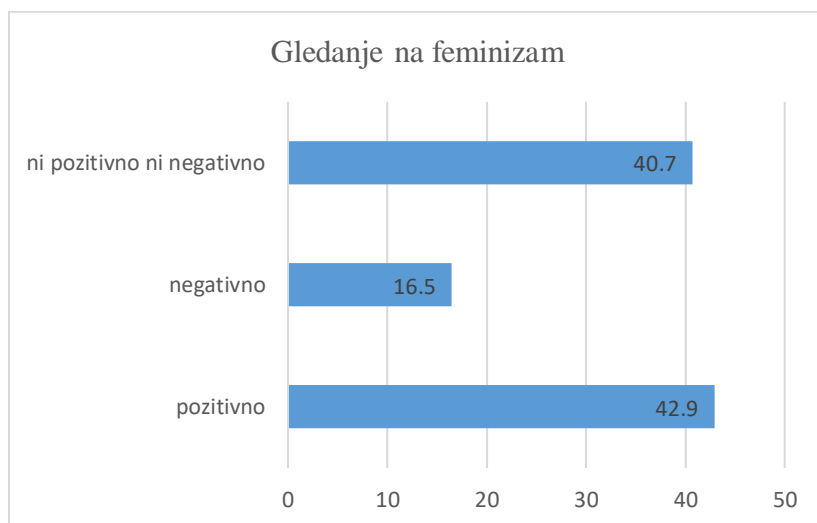
Grafički prikaz 14.

Tablica 15. Gledanje na feminizam

	f	%
pozitivno	39	42,9
negativno	15	16,5
ni pozitivno ni negativno	37	40,7
ukupno	91	100,1

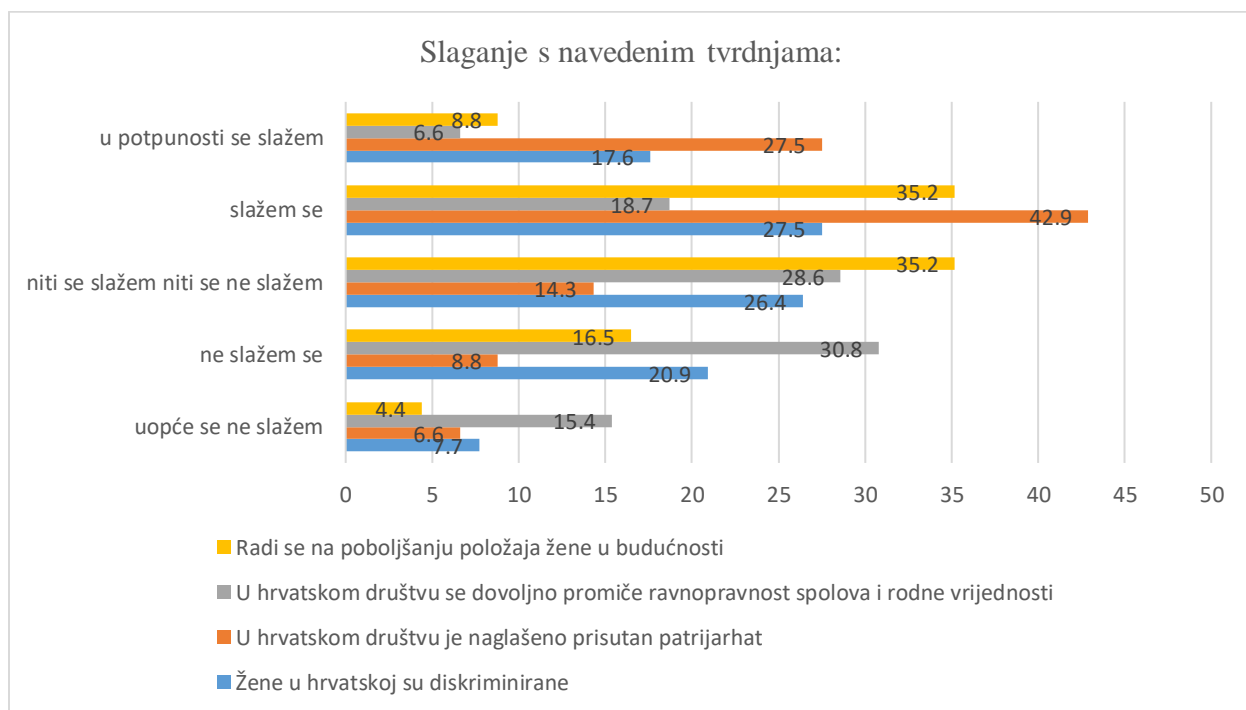
Grafički prikaz 15.

Tablica 16.
Slaganje s
navedenim
tvrđnjama

	Žene u hrvatskoj su diskriminirane		U hrvatskom društvu je naglašeno prisutan patrijarhat		U hrvatskom društvu se dovoljno promiče ravnopravnost spolova i rodne vrijednosti		Radi se na poboljšanju položaja žene u budućnosti	
	f	%	f	%	f	%	f	%
uopće se ne slažem	7	7,7	6	6,6	14	15,4	4	4,4
ne slažem se	19	20,9	8	8,8	28	30,8	15	16,5
nitri se slažem nitri se ne slažem	24	26,4	13	14,3	26	28,6	32	35,2
slažem se	25	27,5	39	42,9	17	18,7	32	35,2
u potpunosti se slažem	16	17,6	25	27,5	6	6,6	8	8,8
ukupno	91	100,1	91	100,1	91	100,1	91	100,1

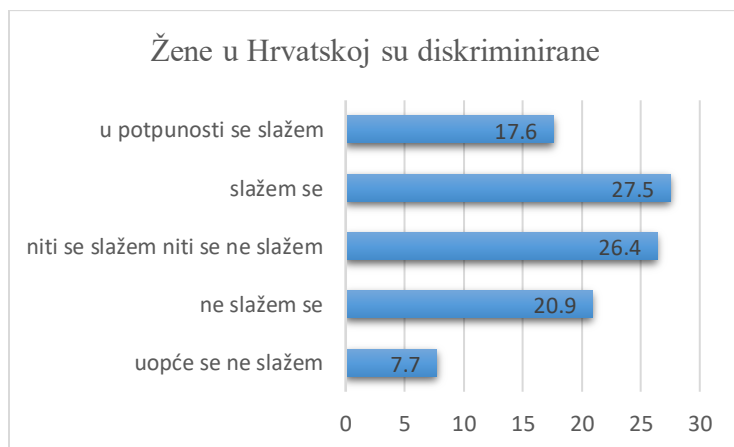
Grafički prikaz 16.

Tablica 16.1. Žene u Hrvatskoj su diskriminirane

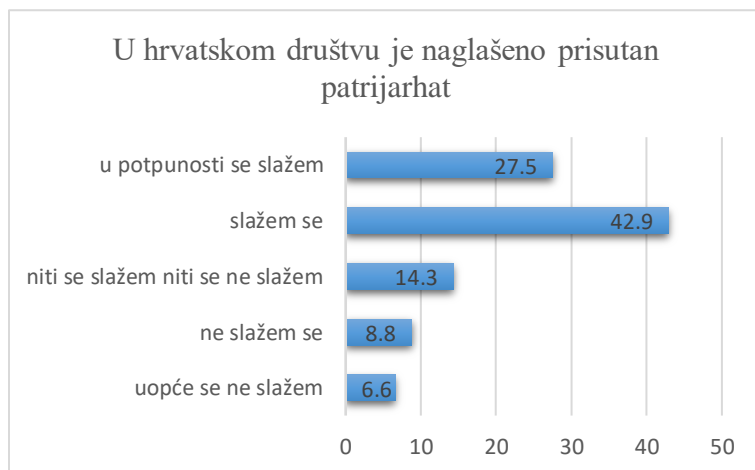
	f	%
uopće se ne slažem	7	7,7
ne slažem se	19	20,9
niti se slažem niti se ne slažem	24	26,4
slažem se	25	27,5
u potpunosti se slažem	16	17,6
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 16.1.

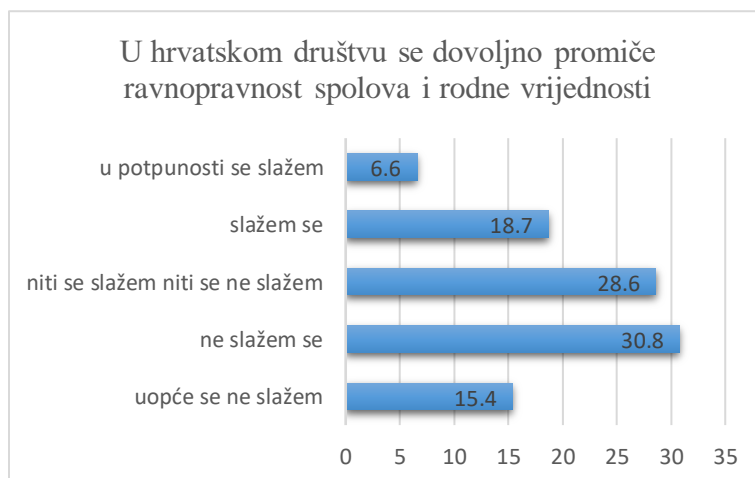
	f	%
uopće se ne slažem	6	6,6
ne slažem se	8	8,8
niti se slažem niti se ne slažem	13	14,3
slažem se	39	42,9
u potpunosti se slažem	25	27,5
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 16.2.

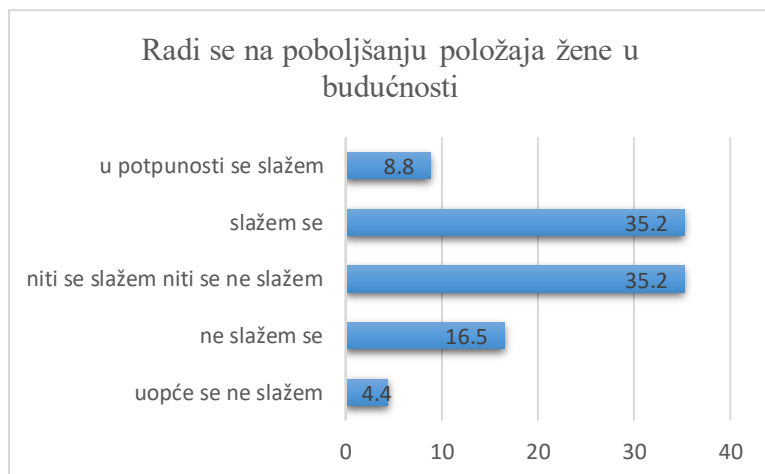
	f	%
uopće se ne slažem	14	15,4
ne slažem se	28	30,8
niti se slažem niti se ne slažem	26	28,6
slažem se	17	18,7
u potpunosti se slažem	6	6,6
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 16.3.

Tablica 16.4. Radi se na poboljšanju položaja žene u budućnosti	f	%
uopće se ne slažem	4	4,4
ne slažem se	15	16,5
niti se slažem niti se ne slažem	32	35,2
slažem se	32	35,2
u potpunosti se slažem	8	8,8
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 16.4.

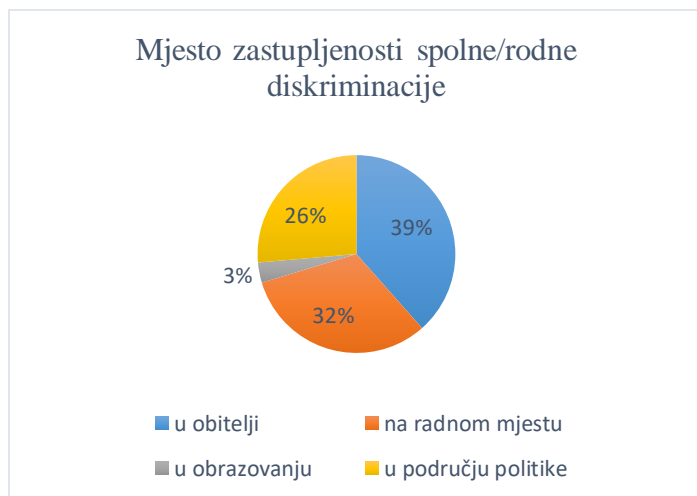
Tablica 17. Dovoljna prisutnost žena u javnom životu hrvatskog društva	f	%
da	28	30,8
ne	40	44,0
ne mogu procijeniti	23	25,3
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 17.

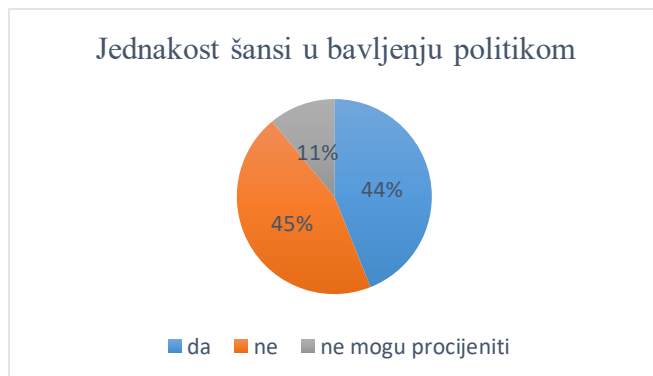
	f	%
u obitelji	35	38,5
na radnom mjestu	29	31,9
u obrazovanju	3	3,3
u području politike	24	26,4
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 18.

	f	%
da	40	44,0
ne	41	45,1
ne mogu procijeniti	10	11,0
ukupno	91	100,1

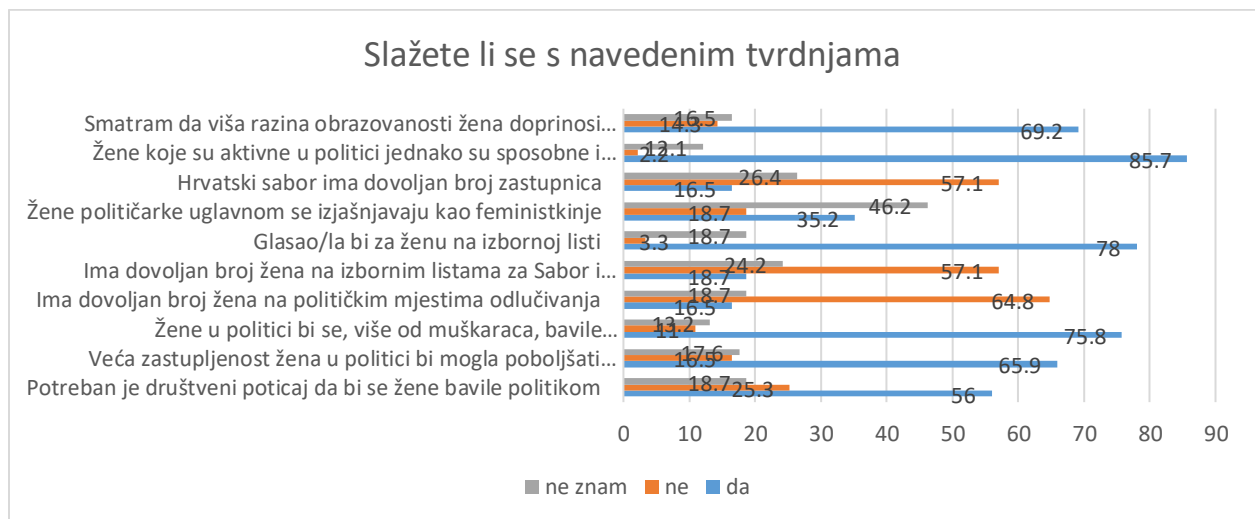
Grafički prikaz 19.

Tablica 20.

		da	ne	ne znam	ukupno
Potreban je društveni poticaj da bi se žene bavile politikom	f	51	23	17	91
	%	56	25,3	18,7	100
Veća zastupljenost žena u politici bi mogla poboljšati kvalitetu političkih odluka	f	60	15	16	91
	%	65,9	16,5	17,6	100
Žene u politici bi se, više od muškaraca, bavile "ženskim" pitanjima.	f	69	10	12	91
	%	75,8	11	13,2	100
Ima dovoljan broj žena na političkim mjestima odlučivanja	f	15	59	17	91
	%	16,5	64,8	18,7	100
Ima dovoljan broj žena na izbornim listama za Sabor i lokalne/županijske samouprave	f	17	52	22	91
	%	18,7	57,1	24,2	100
Glasao/la bi za ženu na izbornoj listi	f	71	3	17	91
	%	78	3,3	18,7	100
Žene političarke uglavnom se izjašnjavaju kao feministkinje	f	31	17	42	91
	%	35,2	18,7	46,2	100,1
Hrvatski sabor ima dovoljan broj zastupnica	f	15	52	24	91
	%	16,5	57,1	26,4	100
Žene koje su aktivne u politici jednako su sposobne i učinkovite kao i muškarci	f	78	2	11	91
	%	85,7	2,2	12,1	100
Smatram da viša razina obrazovanosti žena doprinosi njihovoj zainteresiranosti za politička pitanja	f	63	13	15	91
	%	69,2	14,3	16,5	100

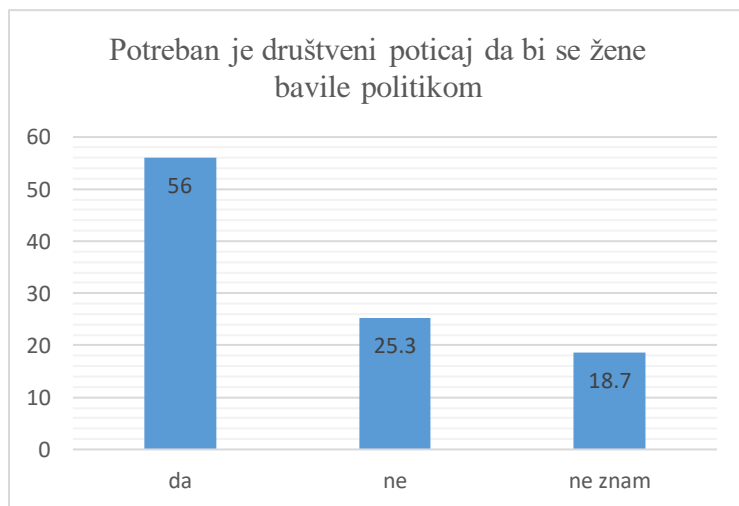
Grafički prikaz 20.

Tablica 20.1. Potreban je društveni poticaj da bi se žene bavile politikom.

	f	%
da	51	56,0
ne	23	25,3
ne znam	17	18,7
ukupno	91	100

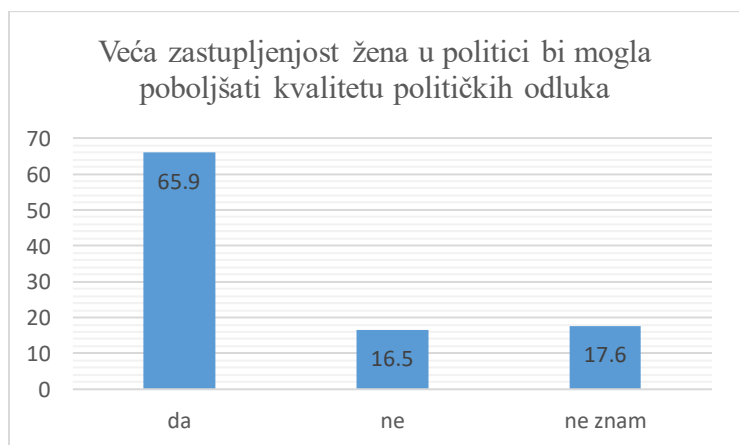
Grafički prikaz 20.1.

Tablica 20. 2. Veća zastupljenost žena u politici bi mogla poboljšati kvalitetu političkih odluka.

	f	%
da	60	65,9
ne	15	16,5
ne znam	16	17,6
ukupno	91	100

Grafički prikaz 20.2.

Tablica 20. 3. Žene u politici bi se više od muškaraca, bavile "ženskim" pitanjima.

	f	%
da	69	75,8
ne	10	11,0
ne znam	12	13,2
ukupno	91	100

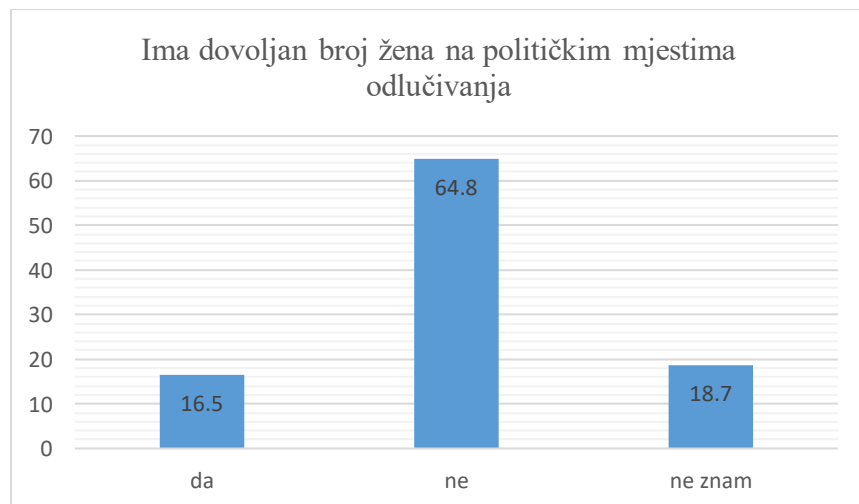
Grafički prikaz 20.3.

Tablica 20. 4. Ima dovoljan broj žena na političkim mjestima odlučivanja.

	f	%
da	15	16,5
ne	59	64,8
ne znam	17	18,7
ukupno	91	100

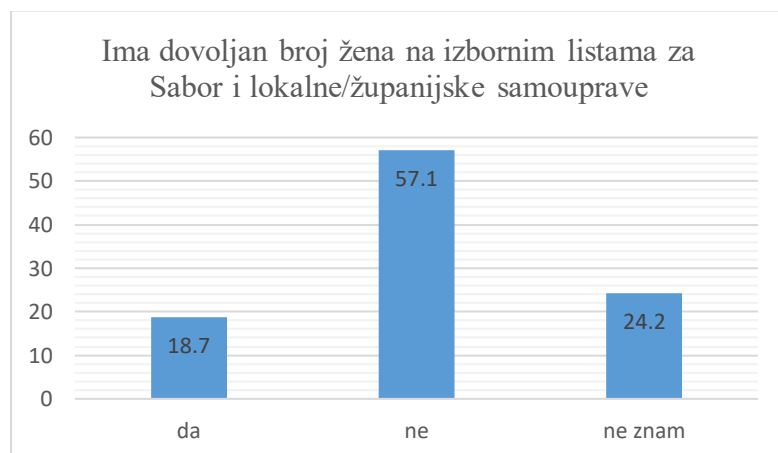
Grafički prikaz 20.4.

Tablica 20. 5. Ima dovoljan broj žena na izbornim listama za Sabor i lokalne/županijske samouprave.

	f	%
da	17	18,7
ne	52	57,1
ne znam	22	24,2
ukupno	91	100

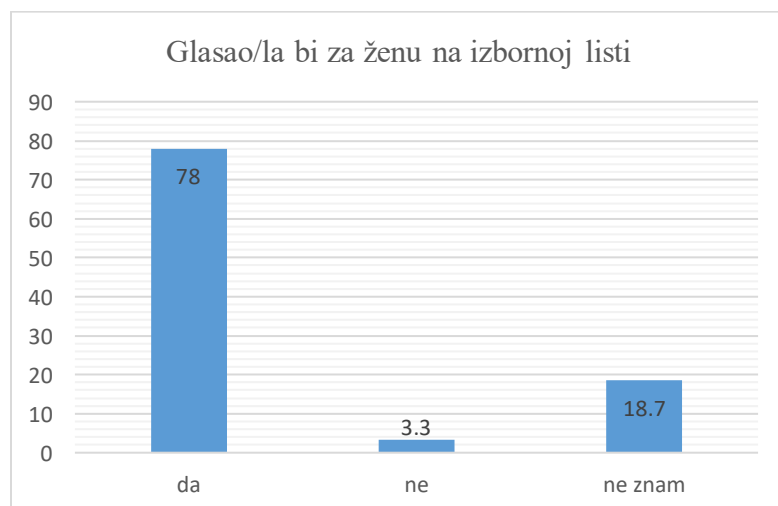
Grafički prikaz 20.5.

Tablica 20. 6. Glasao/la bi za ženu na izbornoj listi.

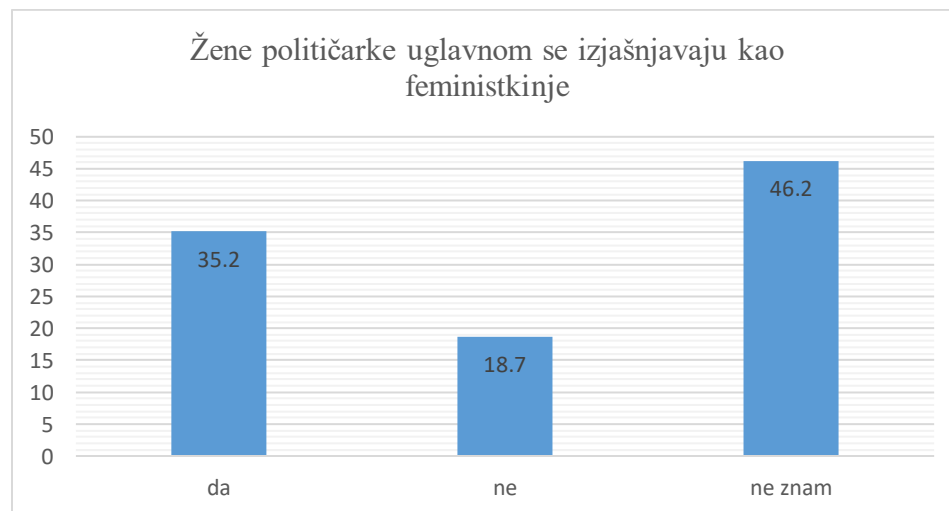
	f	%
da	71	78,0
ne	3	3,3
ne znam	17	18,7
ukupno	91	100

Grafički prikaz 20.6.

<i>Tablica 20. 7. Žene političarke uglavnom se izjašnjavaju kao feministkinje.</i>		
	f	%
da	32	35,2
ne	17	18,7
ne znam	42	46,2
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 20.7.

<i>Tablica 20. 8. Hrvatski sabor ima dovoljan broj zastupnica.</i>		
	f	%
da	15	16,5
ne	52	57,1
ne znam	24	26,4
ukupno	91	100

Grafički prikaz 20.8.

Tablica 20. 9. Žene koje su aktivne u politici su jednako sposobne i učinkovite kao i muškarci

	f	%
da	78	85,7
ne	2	2,2
ne znam	11	12,1
ukupno	91	100

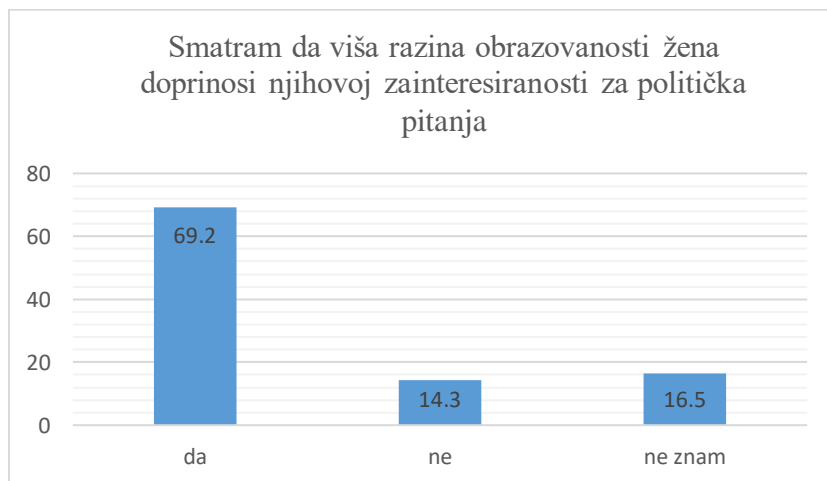
Grafički prikaz 20.9.

Tablica 20. 10. Smatram da viša razina obrazovanosti žena doprinosi njihovoj zainteresiranosti za politička pitanja.

	f	%
da	63	69,2
ne	13	14,3
ne znam	15	16,5
ukupno	91	100

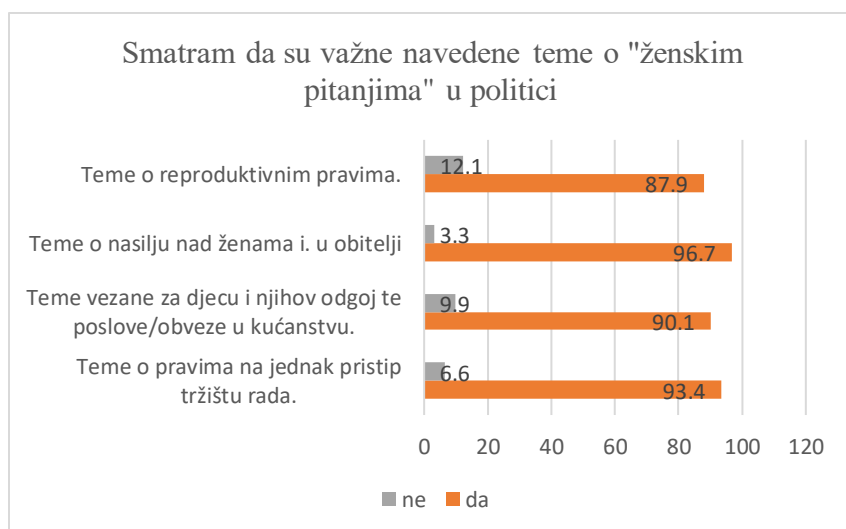
Grafički prikaz 20.10.

Tablica 21. Smatram da su važne navedene teme o "ženskim" pitanjima u politici

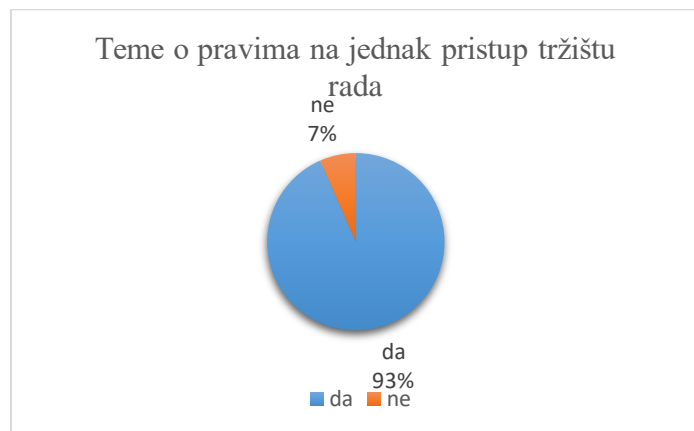
	Teme o pravima na jednak pristup tržištu rada.		Teme vezane za djecu i njihov odgoj te poslove/obveze u kućanstvu.		Teme o nasilju nad ženama i. u obitelji		Teme o reproduktivnim pravima.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
da	85	93,4	82	90,1	88	96,7	80	87,9
ne	6	6,6	9	9,9	3	3,3	11	12,1
ukupno	91	100	91	100	91	100	91	100

Grafički prikaz 21.

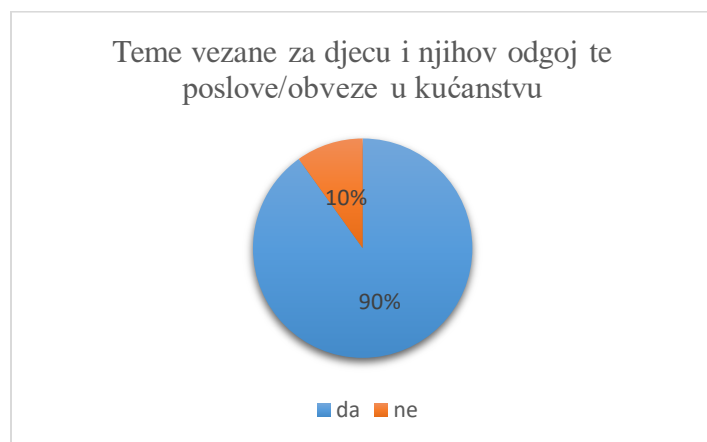
	f	%
da	85	93,4
ne	6	6,6
ukupno	91	100

Grafički prikaz 20.1.

	f	%
da	82	90,1
ne	9	9,9
ukupno	91	100

Grafički prikaz 21.2.

	f	%
da	88	96,7
ne	3	3,3
ukupno	91	100

Grafički prikaz 21.3.

Tablica 21. 4. Teme o reproduktivnim pravima

	f	%
da	80	87,9
ne	11	12,1
ukupno	91	100

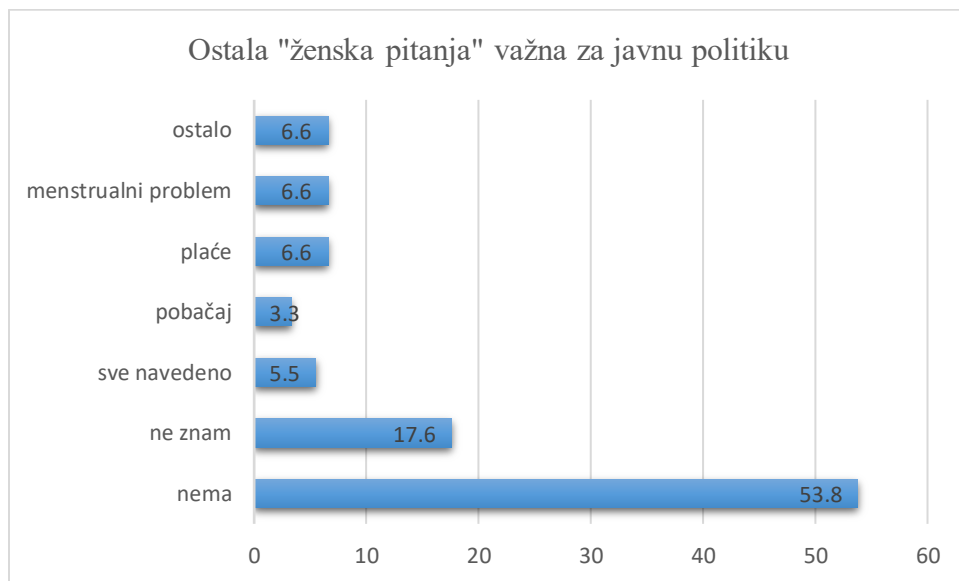
Grafički prikaz 21.4.

Tablica 22. Ostala "ženska pitanja" važna za javnu politiku

	f	%
nema	49	53,8
ne znam	16	17,6
sve navedeno	5	5,5
pobačaj	3	3,3
plaće	6	6,6
menstrualni problem	6	6,6
ostalo	6	6,6
ukupno	91	100

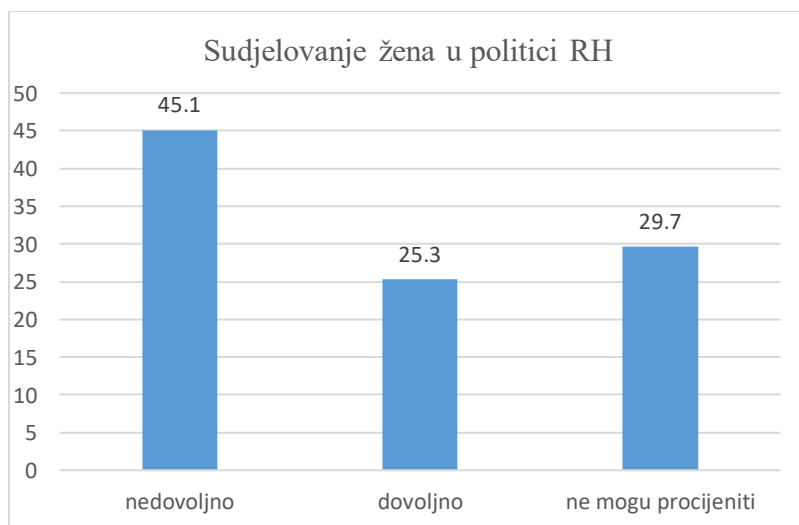
Grafički prikaz 22.

Tablica 23. Sudjelovanje žena u politici RH

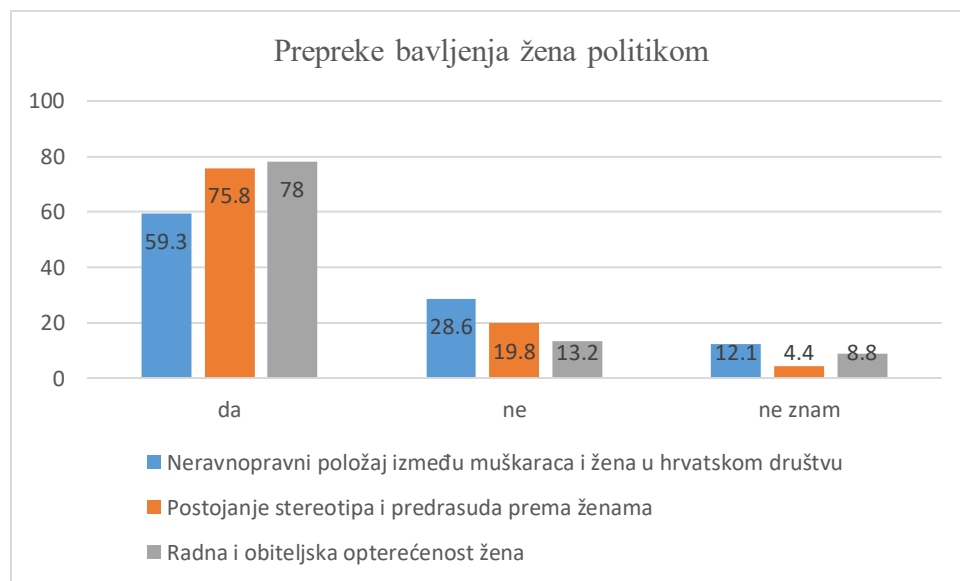
	f	%
nedovoljno	41	45,1
dovoljno	23	25,3
ne mogu procijeniti	27	29,7
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 23.

Tablica 24. Prepreke bavljenja žena politikom	Neravnopravni položaj između muškaraca i žena u hrvatskom društvu		Postojanje stereotipa i predrasuda prema ženama		Radna i obiteljska opterećenost žena	
	f	%	f	%	f	%
da	54	59,3	69	75,8	71	78,0
ne	26	28,6	18	19,8	12	13,2
ne znam	11	12,1	4	4,4	8	8,8
ukupno	91	100,1	91	100	911	100

Grafički prikaz 24.

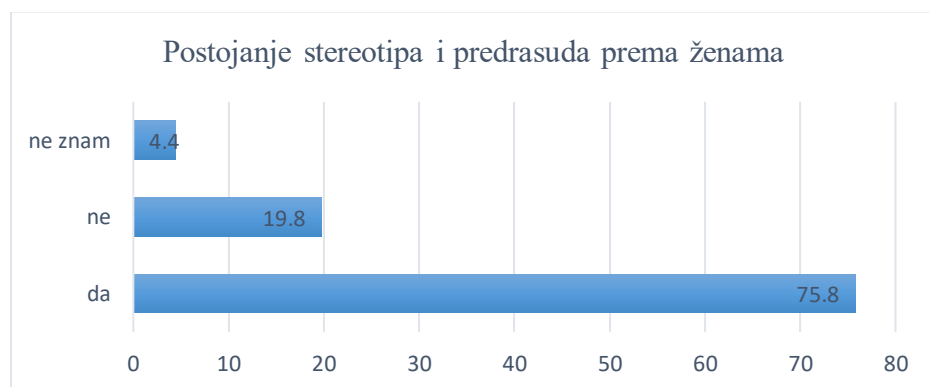
Tablica 24. 1. Neravnopravni položaj između muškaraca i žena u hrvatskom društvu	f	%
da	54	59,3
ne	26	28,6
ne znam	11	12,1
ukupno	91	100,1

Grafički prikaz 24.1.

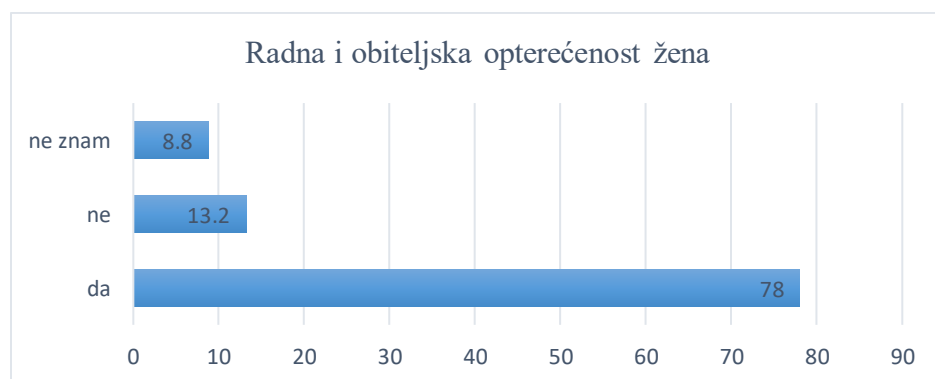
	f	%
da	69	75,8
ne	18	19,8
ne znam	4	4,4
ukupno	91	100

Grafički prikaz 24.2.

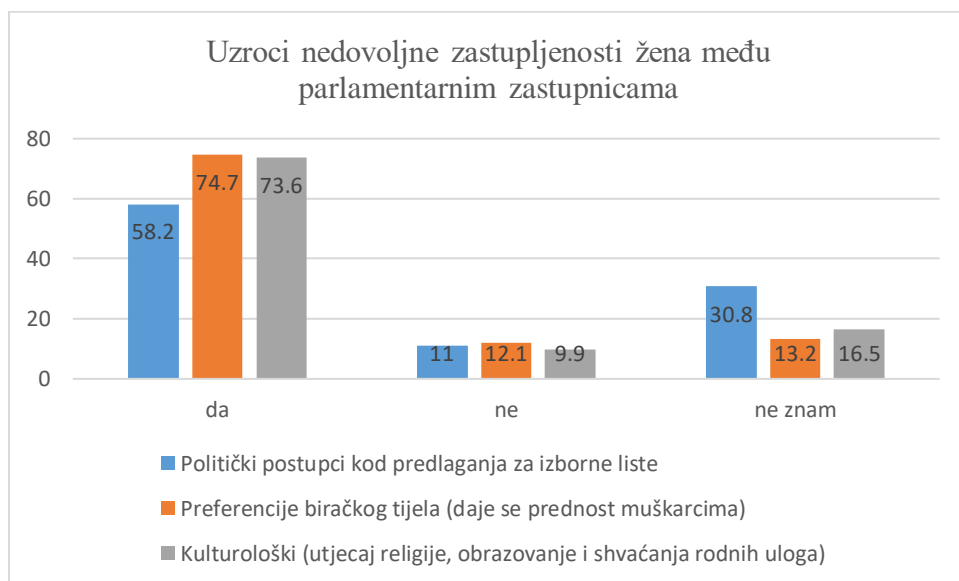
	f	%
da	71	78,0
ne	12	13,2
ne znam	8	8,8
ukupno	91	100

Grafički prikaz 24.3.

	Politički postupci kod predlaganja za izborne liste		Preferencije biračkog tijela (daje se prednost muškarcima)		Kulturološki (utjecaj religije, obrazovanje i shvaćanja rodni uloga)	
	f	%	f	%	f	%
da	53	58,2	68	74,7	67	73,6
ne	10	11,0	11	12,1	9	9,9
ne znam	28	30,8	12	13,2	15	16,5
ukupno	91	100	91	100	91	100

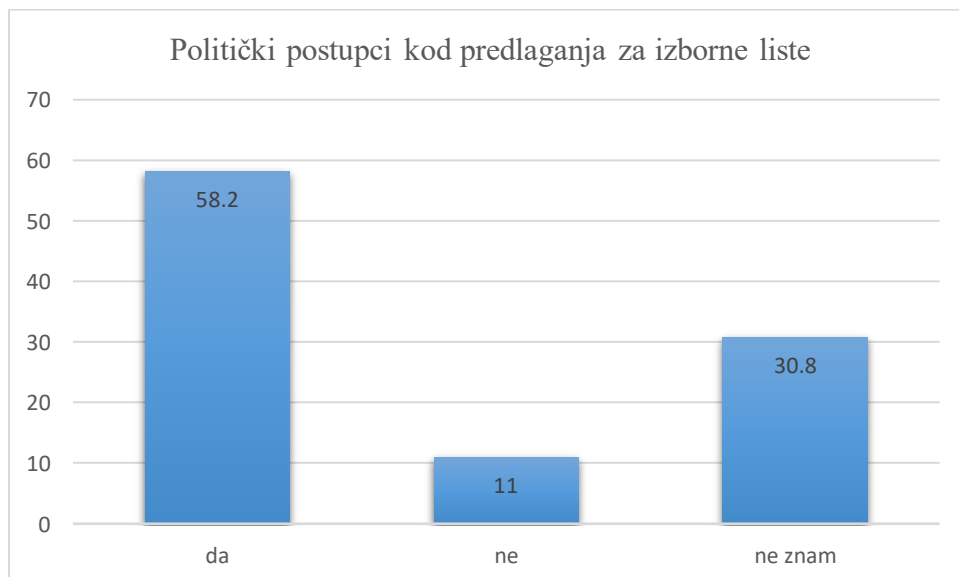
Grafički prikaz 25.

Tablica 25.1. Politički postupci kod predlaganja za izborne liste

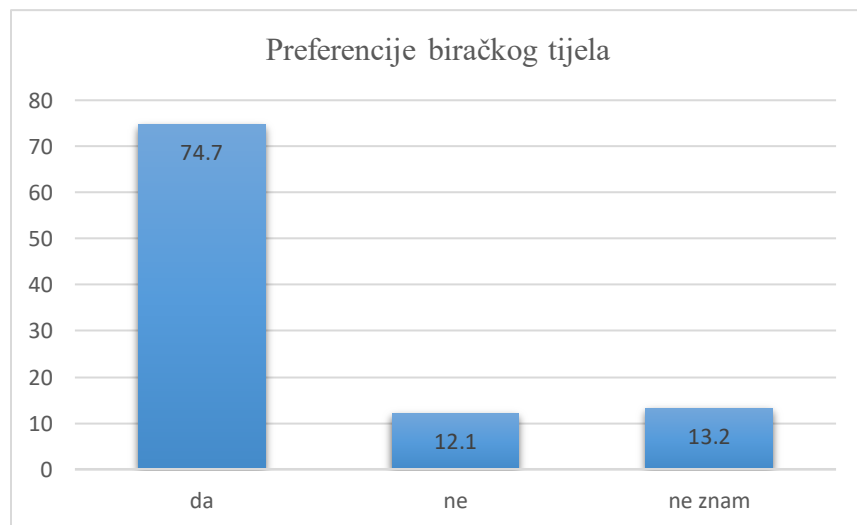
	f	%
da	53	58,2
ne	10	11,0
ne znam	28	30,8
ukupno	91	100

Grafički prikaz 25.1.

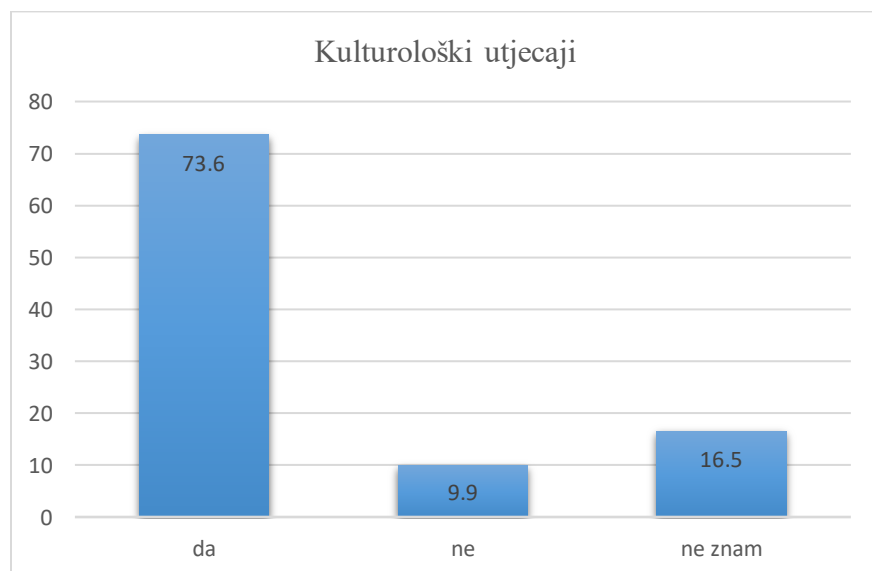
	f	%
da	68	74,7
ne	11	12,1
ne znam	12	13,2
ukupno	91	100

Grafički prikaz 25.2.

	f	%
da	67	73,6
ne	9	9,9
ne znam	15	16,5
ukupno	91	100

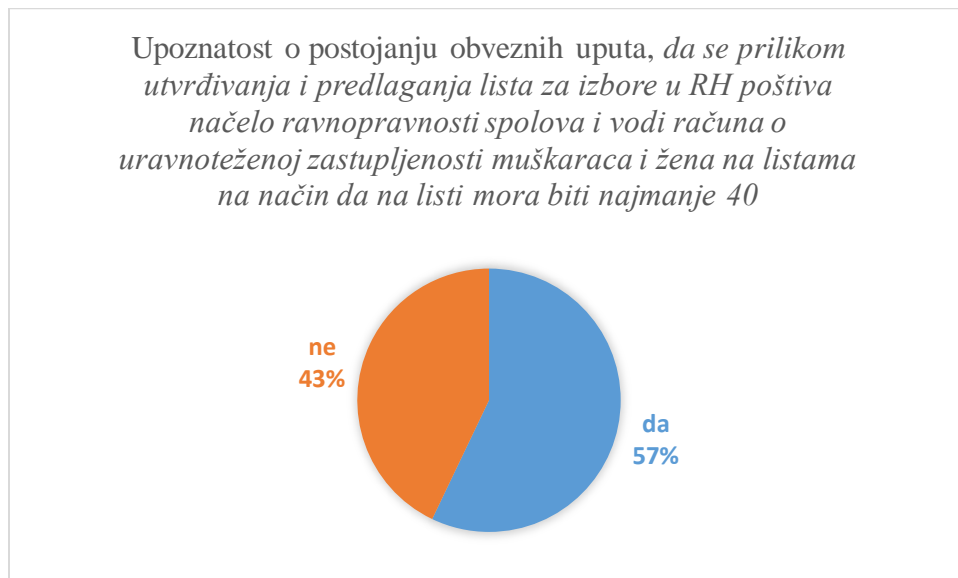
Grafički prikaz 25.3.

Tablica 26. Upoznatost o postojanju obveznih uputa, da se *prilikom utvrđivanja i predlaganja lista za izbore u RH poštiva načelo ravnopravnosti spolova i vodi računa o uravnoteženoj zastupljenosti muškaraca i žena na listama, na način da na listi mora biti najmanje 40% pripadnika svakog spola*

	f	%
da	52	57,1
ne	39	42,9
ukupno	91	100

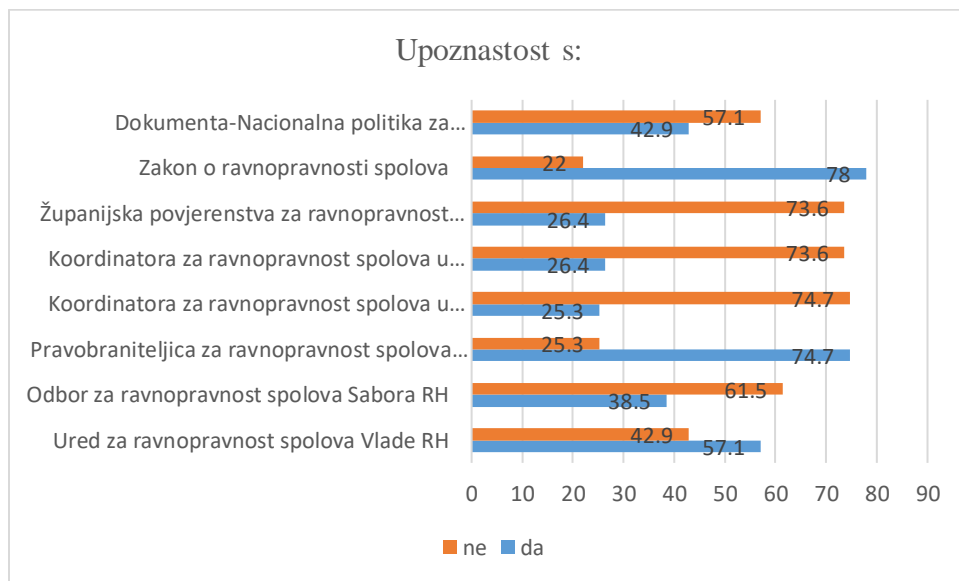
Grafički prikaz 26.

Tablica 27.

		da	ne	ukupno
Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH	f	53	39	91
	%	57,1	42,9	100
Odbor za ravnopravnost spolova Sabora RH	f	35	56	91
	%	38,5	61,5	100
Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova RH	f	68	23	91
	%	74,7	25,3	100
Koordinator za ravnopravnost spolova u uredima državne uprave	f	23	68	91
	%	25,3	74,7	100
Koordinator za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave	f	24	67	91
	%	26,4	73,6	100
Županijska povjernstva za ravnopravnost spolova	f	24	67	91
	%	26,4	73,6	100
Zakon o ravnopravnosti spolova	f	71	20	91
	%	78	22	100
Dokument-Nacionalna politika za ravnopravnost spolova	f	39	52	91
	%	42,9	57,1	100

Grafički prikaz 27.

Tablica 27. 1. Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH

	f	%
da	53	57,1
ne	39	42,9
ukupno	91	100

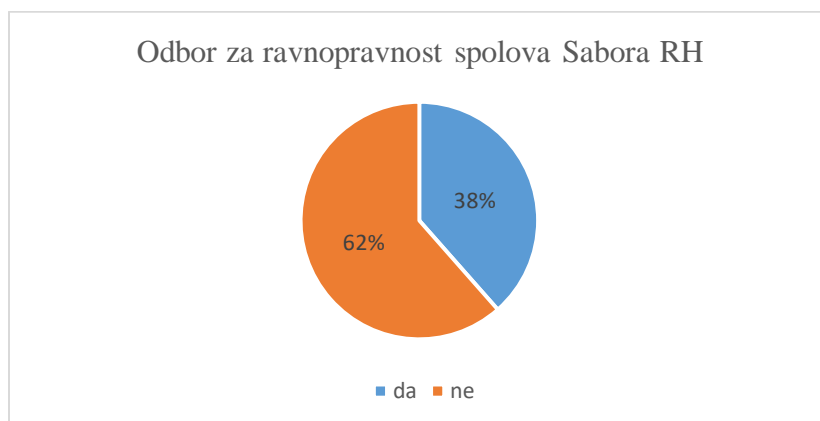
Grafički prikaz 27.1.

Tablica 27. 2. Odbor za ravnopravnost spolova Sabora RH

	f	%
da	35	38,5
ne	56	61,5
ukupno	91	100

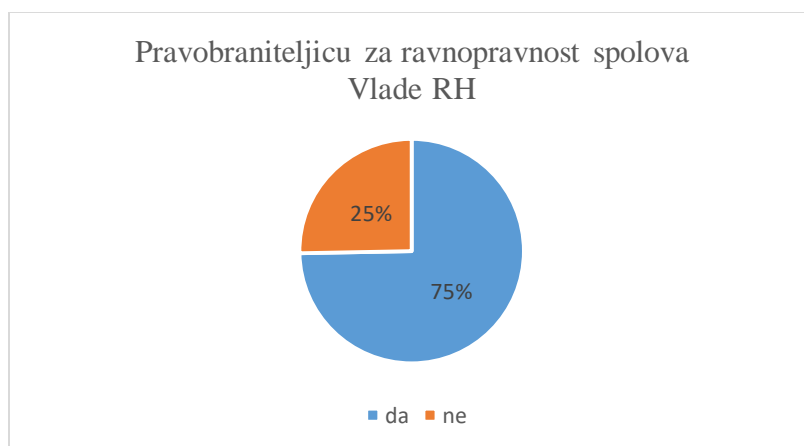
Grafički prikaz 27.2.

Tablica 27. 3. Pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova Vlade RH

	f	%
da	68	74,7
ne	23	25,3
ukupno	91	100

Grafički prikaz 27.3.

Tablica 27. 4. Koordinatorica za ravnopravnost spolova u uredima državne uprave

	f	%
da	23	25,3
ne	68	74,7
ukupno	91	100

Grafički prikaz 27.4.

Tablica 27. 5. Koordinatora za ravnopravnost spolova u tijelima državne uprave

	f	%
da	24	26,4
ne	67	73,6
ukupno	91	100

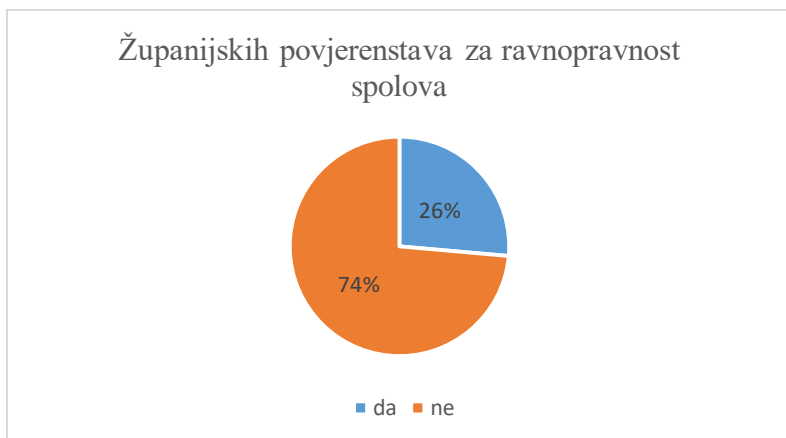
Grafički prikaz 27.5.

Tablica 27. 6. Županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova

	f	%
da	24	26,4
ne	67	73,6
ukupno	91	100

Grafički prikaz 26.7.

Tablica 27. 7. Zakon o ravnopravnosti spolova

	f	%
da	71	78,0
ne	20	22,0
ukupno	91	100

Grafički prikaz 27.7.

Tablica 27. 8. Dokument-Nacionalna politika za ravnopravnosti spolova

	f	%
da	39	42,9
ne	52	57,1
ukupno	91	100

Grafički prikaz 27.8.

SAŽETAK

Političke odluke kroz povijest oduvijek su bile u rukama muškaraca. Borbom žena dolazi do feminističkog pokreta koji se zalagao za unaprjeđenje položaja žena i promicanje rodne jednakosti u svim područjima života. No, unatoč tome, brojni podaci pokazuju kako su žene nedovoljno zastupljene u politici i javnom životu. Hrvatska se kao europska zemlja danas nalazi ispod njenog standarda po broju žena u politici unatoč tome što ima razvijene institucije i mehanizme koji se bave promicanjem ravnopravnosti spolova i ženskih prava. Također, vidljiv je i nedostatak istraživanja novijeg datuma te službenih statističkih podataka koji bi pokazali stvarno stanje situacije. Stoga se, ovim istraživanjem, željelo istražiti stavove studenata Filozofskog fakulteta u Splitu o participaciji žena u politici. Istraživanje je provedeno od srpnja do rujna 2024. godine putem online ankete na uzorku od 91 studenta. Rezultati istraživanja su pokazali kako su studenti svjesni nedovoljnog broja žena na političkim mjestima te postojanja nejednakosti šansi između muškaraca i žena u bavljenju politikom. Isto tako, statističkom analizom utvrđena je i informiranost studenata i studentica sa postojanjem obveznih uputa prilikom predlaganja lista za izbore u Republici Hrvatskoj.

Ključni pojmovi: položaj žena, feminizam, politika, studenti, anketno istraživanje

SUMMARY

Political decisions throughout history have always been in the hands of men. The struggle of women gave rise to the feminist movement, which advocated for the improvement of the position of women and the promotion of gender equality in all areas of life. However, numerous data show that women are underrepresented in politics and public life. Croatia, as a European country, is today below its standard in terms of the number of women in politics, despite the fact that it has developed institutions and mechanisms that deal with the promotion of gender equality and women's rights. Also, the lack of recent research and official statistical data that would show the actual state of the situation is visible. Therefore, with this research, we wanted to investigate the attitudes of the students of the Faculty of Philosophy in Split about the participation of women in politics. The research was conducted from July to September 2024 through an online survey on a sample of 91 students. The results of the research showed that students are aware of the insufficient number of women in political positions and the existence of unequal opportunities between men and women in politics. In the same way, the statistical analysis established the awareness of male and female students about the existence of mandatory instructions when proposing lists for elections in Croatia.

Key terms: position of women, feminism, politics, students, survey research

BILJEŠKA O AUTORICI

ANA-MARIJA ČAGALJ, rođena je u Dubrovniku, 14.10.1996. godine. Završila je Osnovnu školu Lapad i srednju Turističku i ugostiteljsku školu Dubrovnik u Dubrovniku. Trenutno privodi kraju treću godinu prijediplomskog jednopredmetnog studija sociologije na Filozofskom fakultetu u Splitu.

Email: acagalj1@ffst.hr

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Ama - Marija Čagalj, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice SOIOLOGIJE, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 25. rujna 2024. godine

Potpis

Ama - Marija Čagalj

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: ANA-MARIJA ČIGALJ

Naslov rada: STAVOVI STUDENATA FILOZOFSKOG FAKULTETA U
SPLITU PREMA SVOJELJUBIVIM ŠEMA U POLITICI

Znanstveno područje i polje: SOCIJOLOGIJA

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
izv. prof. dr. sc. Ivanka Buzov

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
/

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
izv. prof. dr. sc. Marija Lovčarić, pred.
izv. prof. dr. sc. Ivanka Buzov
doc. dr. sc. Tea Gutović

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 25. rujna 2024. godine

Potpis studenta/studentice: Ana-Marija Čigalj

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskoga fakulteta u Splitu.